

KRAJOBRAZNA

OSNOVA

REPUBLIKE HRVATSKE

**MAKROREGIONALNA
I REGIONALNA RAZINA
ATLAS KRAJOBRAZA
JADRANSKO
MORE I OTOCI**

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

Krajobrazna osnova Republike Hrvatske makroregionalne i regionalne razine sastoji se od sljedeća 2 dijela:

I. Čimbenici, tipologija i vrednovanje krajobraza

1. ČIMBENICI KRAJOBRAZA

2. TIPOLOGIJA I VREDNOVANJE KRAJOBRAZA, CILJEVI, KVALITETA I OPĆE SMJERNICE

II. Atlasi krajobraza

1. NIZINSKA PANONSKO-PERIPANONSKA HRVATSKA

2. GORSKO-BRDSKA PANONSKO-PERIPANONSKA HRVATSKA

3. GORSKA HRVATSKA

4. JADRANSKA OBALA I ZALEĐE

5. JADRANSKO MORE I OTOCI

Ovaj dokument izrađen je u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti, unutar reforme C2.3. R3-I7 Unapređenje sustava prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine kroz digitalizaciju, aktivnosti 2. Izrada prostornih planova nove generacije, podaktivnosti 2.2. Izrada analitičkih podloga za potrebe digitalizacije.

IMPRESSUM

Krajobrazna osnova Republike Hrvatske
Makroregionalna i regionalna razina
Atlas krajobraza – Jadransko more i otoci

NOSITELJ IZRADE
Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
Branko Bačić, potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar

Zavod za prostorni razvoj
Bojan Linardić, ovlašten za obavljanje poslova ravnatelja zavoda

STRUČNI TIM MINISTARSTVA
Zavod za prostorni razvoj

Ingrid Gojević
Sunčana Habrun
Ana Marija Majdak
Sandra Momčilović
Martina Vidaković Babić

SAVJETODAVNO TIJELO
Branka Aničić, profesorica emerita
Ana Budanko Penavić, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva
Verica Cvek Domljan, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva
Robert Duić, ovlašteni krajobrazni arhitekt, Hrvatska komora arhitekata
prof. dr. sc. **Sanja Gašparović**, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Mirna Sabljak, Ministarstvo kulture i medija
dr.sc. **Ana Sopina**, viša asistentica, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Gabrijela Šestani, Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije
Tanja Šinko, Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije
izv. prof. dr. sc. **Jana Šarinić**, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

STRUČNI IZRAĐIVAČ
Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet
Zelena infrastruktura d.o.o.

VODITELJ IZRADE STUDIJE
Izv. prof. dr. sc. **Goran Andlar**

KOORDINATOR TIMA
Višnja Šteko, mag. ing. prosp. arch.

ČLANOVI STRUČNOG TIMA
Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet,
Zavod za ukrasno bilje, krajobraznu arhitekturu i vrtnu umjetnost
izv. prof. dr. sc. **Goran Andlar**
izv. prof. dr. sc. **Ines Hrdalo**
mr. sc. **Vesnica Koščak Miočić-Stošić**
doc. dr. sc. **Dora Tomić Reljić**
izv. prof. dr. sc. **Petra Pereković**
izv. prof. dr. sc. **Kristina Krklec**
izv. prof. dr. sc. **Vedran Rubinić**

Zelena infrastruktura d.o.o.
Višnja Šteko, mag. ing. prosp. arch.
Lara Bogovac, mag. ing. prosp. arch.
Matea Petrović, mag. ing. prosp. arch.
Mirjana Meštrić, mag. ing. prosp. arch.
Dorotea Garašić, mag. ing. prosp. arch.
Karla Luić-Kmezić, mag. ing. prosp. arch.
Helena Miholić, mag. ing. prosp. arch.
Sunčana Bilić, mag. ing. prosp. arch.
Marina Čačić, mag. ing. agr.
Sven Keglević, mag. ing. geol.
Zoran Grgurić, mag. ing. silv.
Andrijana Mihulja, mag. ing. silv.
Fanica Vresnik, mag. biol.

Ekomena d.o.o.
dr. sc. **Filip Šraj**
Jere Kuzmanić, mag. ing. arch.
Vitoria Šokec Plepelić, mag. ing. prosp. arch.

Ask Atelier d.o.o.
Azra Suljić, mag. ing. arch.
doc. dr. sc. **Marija Premužić Ančić**, mag. ing. arch.
Dunja Naerlović, mag. ing. arch.

VANJSKI SURADNICI
prof. dr. sc. **Aleksandar Lukić**
Ivan Šišak, mag. geogr.
Stjepan Večerin, student krajobrazne arhitekture

DEKAN AGRONOMSKOG FAKULTETA
prof. dr. sc. **Aleksandar Mešić**

NAKLADNIK
Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine

UREDNIŠTVO
Ingrid Gojević
Sandra Momčilović
Martina Vidaković Babić
Ana Marija Majdak

LEKTURA
ANALEKTA j.d.o.o. za usluge

FOTOGRAFIJE
Izv. prof. dr. sc. **Goran Andlar**

GRAFIČKI DIZAJN
Šesnić&Turković d.o.o., Maja Draganić

Zagreb, lipanj 2026.

ISBN 978-953-6793-81-5

Sveučilište u Zagrebu
Agronomski fakultet

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine

SADRŽAJ

Krajobrazna makroregija
Jadransko more i otoci — 8

5. OPIS KRAJOBRAZNIH REGIJA RH

- 5.1. Istarsko otočje — 12
- 5.2. Kvarnersko otočje i Velebitski kanal — 20
- 5.3. Sjevernodalmatinsko otočje — 32
- 5.4. Srednjodalmatinsko i južnodalmatinsko otočje
s poluotokom Pelješcem — 42
- 5.5. Otvoreno more Jadranska Hrvatske — 54

KRATICE

- CKA — Ciljevi kvalitete - antropogene kvalitete
- CKP — Ciljevi kvalitete - prirodne kvalitete
- CKV — Ciljevi kvalitete - vizualno-doživljajne kvalitete
- DNŽ — Dubrpvačko-neretvanska županija
- DV — Dalekovod
- POP — Područje očuvanja značajno za ptice
- PP — Park prirode
- POVS — Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove
- SA — Smjernice za očuvanje antropogenih kvaliteta
- SDŽ — Splitsko-dalmatinska županija
- SE — Solarne elektrane
- SP — Smjernice za očuvanje prirodnih kvaliteta
- SV — Smjernice za očuvanje vizualno-doživljajnih kvaliteta
- SZ-JI — Sjeverozapad - jugoistok
- UNESCO — Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu
- VE — Vjetroelektrane
- ZK — Značajni krajobraz

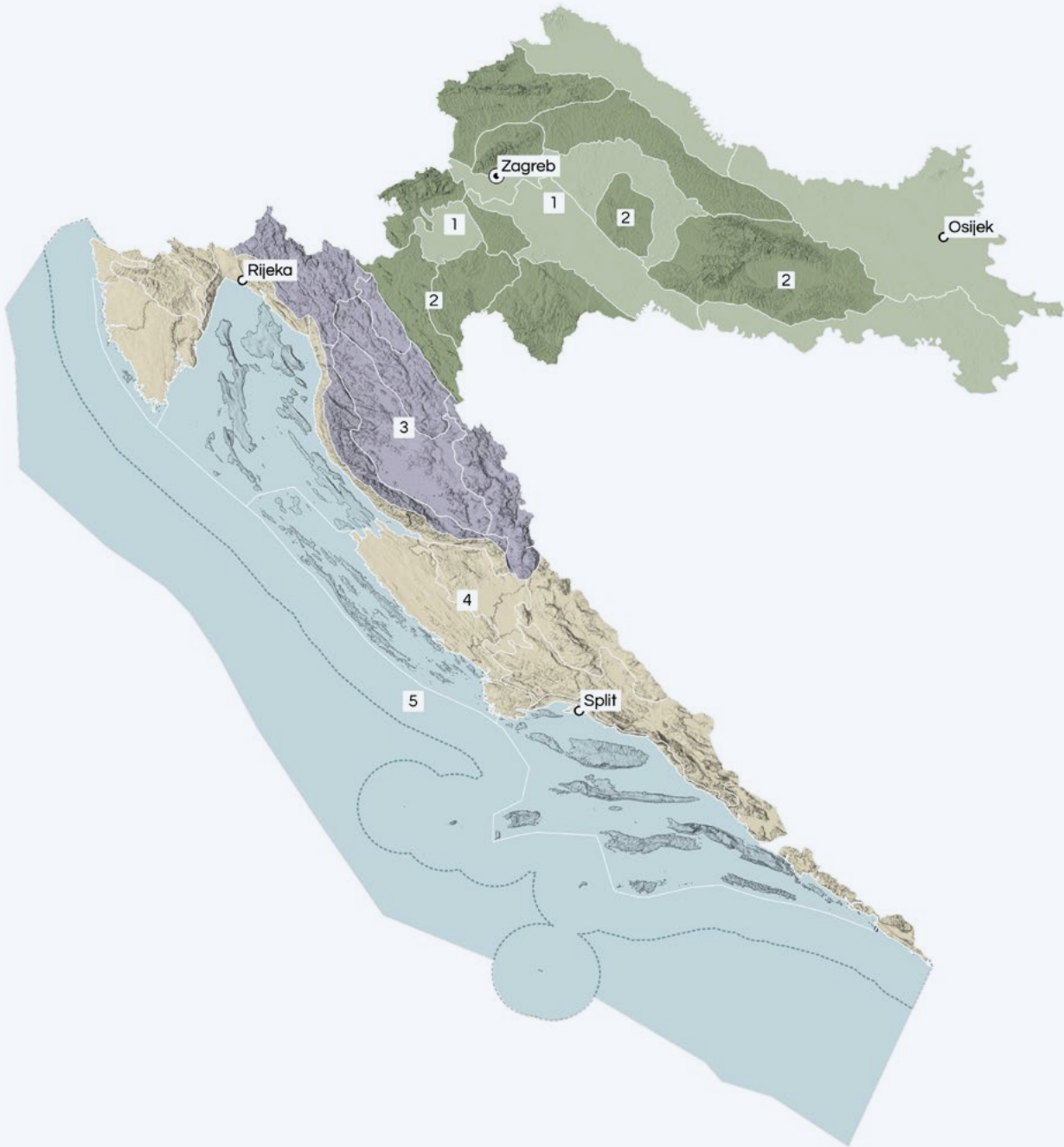
TUMAČ — CILJEVI KVALITETE

PRIRODNE KVALITETE	
CKP1	Očuvana i unaprijeđena prirodna baština, te pojedina prirodna obilježja reljefa, geologije, vegetacije i voda, važni za regionalni krajobrazni identitet
CKP2	Očuvana veća i kompaktna prirodna područja te područja velike bioraznolikosti
CKP3	Sanirani i obnovljeni degradirani prirodni krajobrazi i istaknuta prirodna obilježja

ANTROPOGENE KVALITETE CILJEVI ZA OČUVANJE, OBNOVU I/ILI UNAPRIJEĐENJE NASELJA I GRADITELJSKE BAŠTINE	
CKA1	Kvalitetno planirana ruralna i urbana naselja
CKA2	Očuvana, obnovljena i unaprijeđena baština ruralnih i urbanih naselja te graditeljska baština važna za regionalni krajobrazni identitet
CKA3	Obnovljena i unaprijeđena negativna obilježja naselja
CILJEVI ZA OČUVANJE, OBNOVU I/ILI UNAPRIJEĐENJE POLJOPRIVREDNIH KRAJOBRAZA	
CKA4	Očuvani, obnovljeni i unaprijeđeni regionalno specifični poljoprivredni i ruralni krajobrazi
CKA5	Obnovljen i unaprijeđen napušteni/zapušteni poljoprivredni krajobraz
CKA6	Unaprijeđeni intenzivni poljoprivredni krajobrazi

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE	
CKV1	Očuvana i unaprijeđena vizualna cjelovitost i identitet krajobraznih regija
CKV2	Očuvani regionalno specifični krajobrazi visokih vizualno doživljajnih kvaliteta i vrijedne vizure
CKV3	Unaprijeđeni i obnovljeni vizualno-doživljajno degradirani krajobrazi

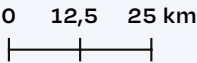
KRAJOBRAZNA MAKROREGIJA – JADRANSKO MORE I OTOCI

- MAKROREGIJE REPUBLIKE HRVATSKE**
- 1. NIZINSKA PANONSKO-PERIPANONSKA HRVATSKA
 - 2. GORSKO-BRDSKA PANONSKO PERIPANONSKA HRVATSKA
 - 3. GORSKA HRVATSKA
 - 4. JADRANSKA OBALA I ZALEĐE
 - 5. JADRANSKO MORE I OTOCI

- KRAJOBRAZNE REGIJE JADRANSKOG MORA I OTOKA**
- 5.1. ISTARSKO OTOČJE
 - 5.2. KVARNERSKO OTOČJE I VELEBITSKI KANAL
 - 5.3. SJEVERNODALMATINSKO OTOČJE
 - 5.4. SREDNJODALMATINSKO I JUŽNODALMATINSKO OTOČJE S POLUOTOKOM PELJEŠCEM
 - 5.5. OTVORENO MORE JADRANSKA HRVATSKE

NAZIV KRAJOBRAZNOG TIPA Morski krajobraz
KRITERIJI ZA IZDVAJANJE KRAJOBRAZNE JEDINICE: • klima: primorska; • (hidro)geologija: megageološka regija Dinarsko-primorski prostor; • makroreljef: podmorje Jadranskog bazena; • hidrologija: Jadransko vodno područje; • prirodno-geografske regije: megaregija bazena Jadranskog mora; • bioregije: mediteranska regija.
KARAKTER Krajobraz mora s većim i manjim otocima, razvedenom obalnom linijom te priobalnim i otvorenim morem.

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUHVAT/SMJEŠTAJ:
Jadransko more unutar hrvatskih teritorijalnih voda, uključujući priobalno i otvoreno more te sve pripadajuće otoke.

KLJUČNA OBILJEŽJA:

- primorska (sredozemna) klima;
- dominacija vodene površine mora, koje čine priobalno i otvoreno more;
- brojni otoci, otočići i hridi;
- razvedena obala i duga obalna linija;
- prevladavaju karbonatne stijene (vapnenačke i dolomitne);
- od prirodnog pokrova prevladavaju kamenjarski pašnjaci s oskudnom vegetacijom, šume crnike i njezini degradirani oblici (makija i garizi) te šume alepskog bora i hrasta medunca.

OBILJEŽJA

Temeljno je reljefno obilježje otočja krški krajobraz, pri čemu teren uglavnom grade karbonatne (vapnenačke i dolomitne) stijene, a vrlo je rasprostranjen i fliš, kao sedimentna stijena koja se obično sastoji od izmjene lapora i pješčenjaka, a ponekad i vapnenih konglomerata ili breča (npr. otok Pag). Na flišu su često razvijena najdublja tla (regosol i rendzina), koja su zastupljena unutar flišnih udolina (na Krku i Rabu) i polja u kršu (Starogradsko polje na Hvaru; korčulanska, lastovska i mljetska polja). Lokalni značaj imaju eolski supstrati (les), koji se nalaze na nekim Kvarnerskim otocima (ponajprije na Susku), s povećanim udjelom pijeska. Pritom prevladavaju smeđa tla na vapnencima i dolomitima (do približno 700 m n. v.), a na većim visinama prevladavaju kalkomelanosoli. Obala je vrlo razvedena, a unutar arhipelaga nalaze se 1244 otoka, koja se geografski dijele na 78 otoka, 525 otočića i 641 hrid (vrh iznad razine mora) i greben (vrh ispod razine mora). Pritom je površinom najveći otok Cres (405,7 km²), najviši je Brač (Vidova gora, 778 m n. v.), najrazvedeniji je Pag, najduži je Hvar, a najnaseljeniji je otok Krk. Zbog vodopropusnog okršenog terena, područje je siromašno površinskim vodnim tijelima te samo manji dio oborinske vode teče površinski po manje propusnim naslagama. Razvedena obala i duga obalna crta razlog su što Hrvatska ima obilje priobalnih voda, koje se razlikuju prema salinitetu, dubini i sastavu supstrata dna.

Makroregija je pod utjecajem primorske (sredozemne) klime, koju karakteriziraju suha i vruća ljeta te blage i kišne zime, a u Kvarnerskom zaljevu uz ciklogenetičko djelovanje utjecaj na velike količine oborina ima i planinsko zaleđe s orografskim efektom. Sve je to utjecalo i na prirodni površinski pokrov, u kojem prevladavaju kamenjarski pašnjaci s oskudnom vegetacijom i sklerofilnim grmljem, šume crnike i njezini degradirani oblici (makija i garizi), šume alepskog bora i drugih četinjača te šume hrasta medunca s bjelograbom na Krku i Cresu.

5.1.
KRAJOBRAZNA
REGIJA
ISTARSKO OTOČJE

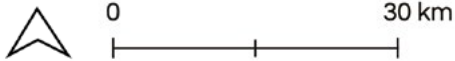

ISTARSKO OTOČJE

KRAJOBRAZ AKVATORIJA OTOČIĆA

- IZGRAĐENE POVRŠINE
- POLJOPRIVREDNE POVRŠINE
- VISOKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- NISKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- LIVADNE I TRAVNJAČKE POVRŠINE
- STJENOVITE POVRŠINE
- VODENE POVRŠINE

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUHVAT/SMJEŠTAJ Uzak akvatorij uza zapadnu i dijelom južnu obalu Istre.
DEFINIRAJUĆI KRITERIJI: - geologija: karbonatne stijene - reljef: morski akvatorij s manjim otočjem
KLJUČNA OBILJEŽJA: - morski akvatorij s manjim otočjem koje čini niz otoka, otočića i hridi građenih od karbonatnih stijena; - blaga reljefna raščlanjenost otoka s dominantnom nadmorskom visinom do 50 metara i vrlo razvedenom obalom; - dominacija šumskog pokrova, ponajprije šume hrasta crnike i crnog jasena, uz nasade alepskog bora na pojedinim otočićima; - odsutnost vodnih tijela zbog propusne krške podloge; - izrazito slaba izgrađenost otočja.
KARAKTER KRAJOBRAZA Krajobraz akvatorija obalnih otočića s hridima i pličinama.

PRIRODNA OBILJEŽJA
Istarsko otočje nalazi se na prostoru između Novigrada (rt Kostanjija) i krajnjeg juga istarskog poluotoka, rta Marlera, u kojem se nižu otoci, otočići, hridi i pličine građeni od karbonatnih stijena. Pružanje navedenih struktura uglavnom odstupa od dinarskog smjera pružanja; ponajprije je riječ o pružanju smjera S-J (l). Prostor je formiran potapanjem niskog ruba istarske krške zaravni, odnosno različitih krških oblika – uvala, ponikvi i suhih dolina – zbog porasta morske razine uzrokovane topljenjem glacijalnog leda. Pritom su manja uzvišenja porastom morske razine pretvorena u priobalne otoke. Sjeverozapadni dio regije, uza zapadnu obalu Istre, relativno je plitak te dubine mora ne premašuju 50 metara. Stoga su uvale, zaljevi i kanali koji odvajaju otoke od obale relativno plitki (primjerice dubina Fažanskog kanala, koji odvaja Brijunsko otočje od kopna, tek mjestimice prelazi 20 metara potvrđujući činjenicu da su do prije desetak tisuća godina Brijuni bili sastavni dio istarskog kopna). Posebnost su ove regije i duboko uvučen i uzak potopljeni krški kanjon Limskog kanala, nekadašnje korito rijeke Pazinčice, koja se ovdje ulijevala u more. S obzirom na to da su navedeni otoci nekad bili dio Istre, i na njima,

ILUSTRATIVNI 3D PRIKAZ
KARAKTERISTIČNIH OBILJEŽJA
KRAJOBRAZNOG PODRUČJA ISTARSKOG
OTOČJA

kao i u Crvenoj Istri kojoj su pripadali, prevladavaju crvenice asocirane sa smeđim tlima na vapnencu i dolomitu. Ipak, na velikom dijelu otočića tla su nerazvijena ili tek vrlo slabo razvijena (kamenjari). Zbog propusnoga krškog terena i okruženosti morem, regija je vrlo siromašna slatkim vodnim tijelima; cirkulacija vode u kršu dominantno je podzemna, a oborine otječu podzemnim šupljinama i kanalima do mora. Stoga ovdje nema površinskih tekućih vodnih tijela, a od stajaćih vodnih tijela danas se izdvajaju tek jedan ribnjak i nekoliko lokvi na Velom Brijunu. Šumske površine, ponajprije šume hrasta crnike i crnog jasena (uz nasade alepskog bora na pojedinim otočićima – Koversada, Figarola, Sveti Andrija, Maškin, Veruda – zauzimaju znatnu površinu regije, čak 65%. Zbog bogatstva šumske vegetacije, snažnog osjećaja prirodnosti i određenih prostornih specifičnosti vezanih za njih, dio regije zaštićen je unutar nekoliko kategorija zaštite. Ponajprije se ističe velika površina Nacionalnog parka Brijuni, ali i brojni značajni krajobrazi, posebni rezervati te park-šume. Nadalje, oko 18% površine regije zauzimaju travnjaci s dominacijom kamenjarskih pašnjaka, a s obzirom na morski obuhvat regije, ističu se i pretežno stjenovite obale.

ANTROPOGENA OBILJEŽJA

Iako je najveći broj otoka i otočića regije nenastanjen, na nekoliko njih ipak se može pratiti dug povijesni razvoj. Pritom se ponajprije ističe Brijunsko otočje, čiji prvi tragovi naseljavanja potječu iz razdoblja neolitika. U antici je otočje bilo zemljišni posjed na kojem su se gradile ladanjske vile (lat. villa rustica). Sačuvanost arhitekture kompleksa u uvali Verige upućuje na visoku razinu življenja. Na zapadnoj obali Velikog Brijuna u kasnoj antici formiralo se utvrđeno naselje – castrum. U luci Brijuni u vrijeme vlasti akvilejskih patrijarha u 12. stoljeću sagrađen je stambeno-fortifikacijska građevina, a od druge polovice 19. stoljeća otočje je dio fortifikacijskog sustava oko pulske luke, s nizom vojnih utvrda i baterija. Potkraj 19. stoljeća otočje je kupio austrijski industrijalac Paul Kupelwieser i pretvorio ga u odmaralište. Sagrađeni su čamčarnica, privatne vile, posebno opremljeni hoteli, kupalište s pomoćnim objektima, otvoren je zoološki vrt, uređen je hipodrom i igrališta za golf i polo. Taj je projekt pretvorio Brijunsko otočje u svjetski poznato ljetovalište za aristokraciju iz cijele Europe. Turizam na Brijunima prestao je početkom Drugoga svjetskog rata, a u drugoj polovici 20. stoljeća otočje je postalo ekskluzivno kao mjesto rada i ljetovanja predsjednika nove države Josipa Broza Tita (u tom razdoblju sagrađeno je pet glavnih državnih vila). Veli Brijun je početkom 20. stoljeća doživio transformaciju u elitno odmaralište. Tada je i oblikovan kao turističko naselje u krajobrazno uređenom parku, s integriranim značajnim strukturama graditeljske baštine – arheološkim lokalitetima i povijesnim zgradama. Svi napušteni kamenolomi preuređeni su u perivoje, a to je jedan od prvih primjera sanacije kamenoloma na prostoru Europe. Današnji izgled stoga je rezultat dugotrajnoga čovjekova rada na prirodnom krajobrazu. Zbog plodne zemlje i dostupne slatke vode u bunarima i lokvama, na otoku se razvila poljoprivreda, plitke morske površine bile su pak pogodne za akumulaciju i branje soli, a tijekom njegove duge povijesti iskorištavale su se i vrijedne vapnenačke stijene te su se otvarali kamenolomi. Poljoprivreda i proizvodnja zamrle

su nakon Drugoga svjetskog rata kad je postao predsjednička rezidencija zatvorena za javnost, a tada je prestao biti i stalno naseljen. Na Malom Brijunu, na području luke neposredno uz obalu, također su otkriveni ostaci graditeljskih struktura antičke ladanjske kuće (villa rustica), što upućuje na povijesni razvoj i nastanjenost i ovog otoka. Od antropogeniziranih otoka ističe se i otok Sv. Nikola u blizini Poreča; prvi poznati podaci govore o tomu da su ga u 9. stoljeću naselili vjerojatno grčki svećenici, a sakralnog karaktera bio je sve do 15. stoljeću. Neposredno nakon pada Mletačke Republike, 1798. otok je prodan porečkoj plemićkoj obitelji Polesini. Crkva je zatvorena te je s vremenom prostor zapušten; tek je potkraj 19. stoljeća na istome mjestu sagrađen ljetnikovac, a otok je pošumljen crnogoricom i mediteranskim raslinjem. Na južnoj strani otoka litica je iz čije se konfiguracije može zaključiti da je tu nekada bio kamenolom. Na otoku se nalazi svjetionik visok 15 metara, sagrađen 1403. godine, a obnovljen je u sklopu modernizacije turističkih objekata na otoku te je sada na njemu vidikovac. Otok je danas visokokvalitetno turističko odredište, a njegova turistička namjena datira još s kraja 19. stoljeća kada je 1895. na njemu uređeno prvo porečko javno kupalište. Još jedan od rijetkih (nastanjenih) otoka jest i Crveni otok, nastao spajanjem otočića Sv. Andrije i Maškina; bio je naseljen još u prapovijesno doba. Od početne sakralne namjene u 6. stoljeću do proizvodne (tvornica cementa) potkraj 19. stoljeća, i ovaj je otočić danas uređen u ljetovalište. Pouzdani tragovi stalne (povijesne) nastanjenosti zabilježeni su i na otocima Svetom Jurju i Koversadi. U povijesnim i kartografskim izvorima Koversada se spominje pod nazivom Conversada, što bi moglo upućivati na to da je riječ o otoku na kojem su bili nastanjeni ili barem privremeno smješteni preobraćenici (konvertiti).

S obzirom na to da je veći dio otoka i otočića nenastanjen, na njima nema (značajnog i degradirajućeg) antropogenog utjecaja osim povijesne eksploatacije kamena, dok se na nekoliko nastanjenih otoka utjecaj očitava većinom u obliku ugostiteljsko-turističkih te sportsko-rekreacijskih građevina i sadržaja. Prometa nema ni na jednome od njih. Iznimka su otoci Mali i Veli Brijun, dijelom i Sv. Jerolim, Sv. Nikola i Crveni otok, ali i na njima je promet ponajprije u svrhu održavanja postojećih sadržaja (servisne prometnice) te obilaska otoka (ture razgledavanja Velog Brijuna i Sv. Jerolima, kampovi i turistička događanja na Malom Brijunu, pristupi turističkim sadržajima na Sv. Nikoli i Crvenom otoku).

S obzirom na slabiju naseljenost ovog otočja, odnosno ponajprije ugostiteljsko-turističke karakteristike i kapacitete rijetkih naseljenih otoka i otočića, poljoprivreda je na području regije koncentrirana također tek na otoku Veli Brijun, u obliku nekoliko manjih parcela oranica, maslinika i povrtnjaka, koje se danas obrađuju zbog tradicije i u edukativne svrhe, tj. radi očuvanja starih autohtonih sorti. Nadalje, s obzirom na povijesni značaj ove regije, odnosno istaknutost Brijunskog otočja, najveća koncentracija kulturne baštine upravo je na njima, a riječ je pritom ponajprije o pojedinačnim kulturnim dobrima (kopnenim i podmorskim). Sve mu to daje odlike vrijednoga i zaštićenoga kulturnog krajolika.

OTOK VELIKI BRIJUN

ROVINJSKI ARHIPELAG

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNA OBILJEŽJA

Strukturu regije čini veoma prostrana ploha mora iz koje se izdižu površinom manji otoci i otočići te hridi, nepravilno raspoređeni uza samu obalu Istre. Svojom veličinom i visinom kao dominantan element ističe se Brijunsko otočje, odnosno dva veća otoka – Veli i Mali Brijun. Otoci su specifični i zbog svoje izrazito razvedene i dinamične obalne linije s brojnim zaljevima i rtovima. Strukturna obilježja čine područje Brijunskog otočja najkompleksnijim i najdinamičnijim dijelom akvatorija, čemu doprinose brojni kontrastni odnosi između tamnih volumena brežuljaka prekrivenih šumskom vegetacijom te svijetlih ploha livada i stjenovitih obala.

Regija je prostrana i otvorena; vizure iz akvatorija (s plovnih putova) prema otocima (šumskoj vegetaciji, stjenovitim obalama) duge su i obuhvatne. Budući da su otočići sitni i ne zaklanjaju poglede, u mnogim su dijelovima vizure otvorene i usmjerene prema otvorenoj pučini. Vizualno je ovo područje cjelovito, s prevladavajućim prirodnim obilježjima na većini nastanjenih otoka, otočića i hridi, a sklad prirodnih i kulturno-povijesnih obilježja danas je većinom i dalje vidljiv, ponajprije na otoku Veli Brijun, ali i na Malom Brijunu, odnosno cjelokupnom predjelu Brijunskog otočja.

VREDNOVANJE

PRIRODNE KVALITETE:

- izražen osjećaj prirodnosti i posebnih obilježja reljefa, geologije i voda, posebice na Brijunskom otočju (fosilni ostaci dinosaura, hridi i rtovi, stjenovita obala, lokve/bare);
- potopljeni krški kanjon Limski kanal;
- razvedena i prirodna obalna linija, čemu znatno pridonosi snažno razvedena obalna linija Brijunskog otočja i rta Kamenjaka;
- posebnost prirodne vegetacije, odnosno posebna obilježja vegetacije (i rijetkih vodenih površina), bioraznolikosti: otoci Veli i Mali Brijun, Sv. Jerolim;
- posebna obilježja vegetacije ugroženih i/ili rijetkih travnjačkih staništa (stenomediterranski kamenjarski pašnjaci raščice) te ugroženog i/ili rijetkog staništa morske obale (površine stjenovitih obala pod halofitima).

ANTROPOGENE KVALITETE:

- kulturni krajolik otočja Brijuni (posebnost uzorka smještaja i organizacije naselja, povijesni značaj, kulturna simboličnost, posebnost krajobraznih uzoraka);
- povijesni značaj i očuvanost arheološke baštine Brijunskih otoka, posebno Velog Brijuna;
- drugi poznati svjetski primjer rekonstrukcije napuštenog kamenoloma u perivoj (o. Veli Brijun);
- brojna pojedinačna kulturna dobra (kopnena i podmorska).

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE:

- prostorni identitet, vizualna cjelovitost i sagledivost, kompleksnost i reprezentativnost Brijunskog otočja, otočića oko rta Kamenjak, Rovinjskih otoka i Limskog kanjona;
- široke vizure s otoka i otočića prema otvorenomu moru i kopnu, i obratno.

POSTOJEĆE PROMJENE:

- ugroženost okoliša, odnosno ponajprije obalnih turističkih građevina na većim otocima te cijelih otočića zbog klimatskih promjena u obliku opasnosti od poplava zbog porasta razine mora;
- Veli i Mali Brijun: neuređeni kamenolomi, odlagališta otpada, zapuštena graditeljska baština;
- širenje zona marikulture (Limski kanal);
- znatno širenje pomorske prometne infrastrukture i energetske infrastrukture.

PLANIRANI PRITISCI

→ KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA:

- izgradnja uzgajališta.

→ INFRASTRUKTURA

Promet:

- izgradnja 11 luka nautičkog turizma.

CILJEVI I SMJERNICE

PRIRODNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SP1	Očuvati prirodnu konfiguraciju terena, istaknuta geološka, geomorfološka (vrhovi otočnih brežuljaka, stijene, rtovi, hridi, potopljeni krški kanjoni) te vegetacijska obilježja Brijunskog otočja, Limskog kanala, ostalih otočića i hridi, a nove zahvate planirati tako da se integriraju u njih.	CKP1
SP5	Očuvati prirodnu morsku obalu, vodna tijela (lokve/bare) te pripadajuću visoku vegetaciju. Izbjegavati betoniranje i nasipavanje obale i vodnih tijela. Pri planiranju novih zahvata integrirati prirodna obilježja obale i vodnih tijela u rješenja čuvajući njihovu prirodnu morfologiju i obalnu vegetaciju, a sve nove intervencije oblikovati kao montažne i lako uklonjive.	CKP1
SP6	Jačati multifunkcionalnost zaštićenih područja prirode, NP-a Brijuni i značajnih krajobraza (Limski zaljev, Rovinjski otoci, Gornji i Donji Kamenjak) i značajnih prirodnih područja krajobraza uvođenjem društveno važne infrastrukture.	CKP1
SP7	Očuvati cjelovitost šumskih područja na otocima V. i M. Brijun, ugrožena i/ili rijetka travnjačka staništa (stenomediterranski kamenjarski pašnjaci raščice) i staništa morske obale (površine stjenovitih obala pod halofitima).	CKP1 CKP2

ANTROPOGENE KVALITETE (NASELJA I GRADITELJSKA BAŠTINA)

BR.	SMJERNICE	CK
SA11	Očuvati i unaprijediti graditeljsku i arheološku baštinu te kulturni krajolik otočja Brijuni, koji su važni za regionalni i nacionalni krajobrazni identitet, i to tako da se obnove i stave u funkciju obrazovanja i posjećivanja.	CKA2

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE

BR.	SMJERNICE	CK
SV1	Očuvati vizualnu cjelovitost i identitet krajobraznih cjelina (Brijunsko otočje, otočići oko rta Kamenjaka, Rovinjski otoci i Limski kanjon) očuvanjem njihovih ključnih krajobraznih obilježja i dominantnog karaktera te poticanjem krajobrazne raznolikosti, prostornog reda i koherentnosti.	CKV1
SV9	Predstaviti vizualno-doživljajno (scenski) vrijedna krajobrazna područja uređenjem vidikovaca/odmorišta na vizurnim točkama važnima za njihovo cjelovito razgledavanje na području V. i M. Brijuna.	CKV2
SV10	Očuvati postojeće vizure na otoke, otočiće i hridi (Brijunsko otočje, Rovinjski otoci, otočiće i hridi uz rt Kamenjak) s pristupnih putova te drugih točaka promatranja na kopnu te vizure s otoka i otočića prema otvorenomu moru.	CKV2
SV10	Planirani zahvati u morskim akvatorijima koji uključuju izgradnju luka i novih privezišta nisu prihvatljivi u područjima koja izravno utječu na vizure povijesnih dijelova naselja.	CKV2

5.2.
KRAJOBRAZNA
REGIJA
**KVARNERSKO OTOČJE
I VELEBITSKI KANAL**

NASELJE METAJNA NA OTOKU PAGU I VELEBIT U POZADINI

KVARNERSKO OTOČJE I VELEBITSKI KANAL

KRAJOBRAZ AKVATORIJA ZALJEVA S VELIKIM OTOCIMA

- IZGRAĐENE POVRŠINE
- POLJOPRIVREDNE POVRŠINE
- VISOKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- NISKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- LIVADNE I TRAVNJAČKE POVRŠINE
- STJENOVITE POVRŠINE
- VODENE POVRŠINE

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUH VAT/SMJEŠTAJ
Akvatorij sjevernoga Hrvatskog primorja omeđen istočnom obalom istarskog poluotoka, priobaljem Kvarnera, primorskom stranom Velebita i Ravnim kotarima.

DEFINIRAJUĆI KRITERIJI:

- geologija: izmjena vapnenačkih grebena i flišnih udolina
- reljef: morski akvatorij s velikim otocima.

KLJUČNA OBILJEŽJA:

- krški reljef velikih otoka dinarskog smjera pružanja, vrlo razvedene obale s izmjenom submediteranske i eumediteranske vegetacije te suhozidno omeđenih kamenjar-skih pašnjaka;
- izmjena vapnenačkih grebena i flišnih udolina, odnosno ogoljelih i šumovitih vapnenačkih dijelova i kultiviranih polja;
- mala urbana naselja razvijena u obalnim dijelovima flišnih udolina i zaljevima te rijetka, raspršena ruralna naselja u unutrašnjosti otoka na uzvisinama i rubovima dolaca i polja.

KARAKTER KRAJOBRAZA
Krajobraz akvatorija zaljeva s velikim otocima, od kojih jedan dio otoka čine ogoljela i suhozidno omeđena pobrđa s kultiviranim udolinama, a preostali dio šumovita pobrđa s malim kultiviranim poljima i povijesnim naseljima, te razvedena obalna zona s većim povijesnim naseljima.

PRIRODNA OBILJEŽJA
Regija obuhvaća područje između istarskog poluotoka i vinodolsko-velebitske obale, a čini ga niz viših otoka (Cres – vrh Gorica na hrbatu Tramontane, 648 m n. v.; Lošinj – vrh Televrina na hrbatu Osorčice, 589 m n. v.), čija je strukturna građa nastavak one koja gradi Učku i Čićariju, i niz nižih otoka (Krk – vrh Obzova, 568 m n. v.; Rab – vrh Kamenjak, 408 m n. v.; Pag – vrh Sveti Vid, 349 m n. v.). Uz njih se nalazi i niz manjih otoka (Plavnik, Prvić, Sv. Grgur, Goli otok, Unije, Vele i Male Srakane, Ilovik, Maun i Vir), otočića i hridi. Okruženi su kvarnerskim akvatorijem, odnosno Riječkim zaljevom (sjeverno), Vinodolskim i Velebitskim kanalom (istočno), otvorenim morem (zapadno), a dva niza velikih otoka međusobno su odijeljena Kvarneričem. Otoci su građeni od vapnenaca koji oblikuju uzvišenja i grebene pod smeđim tlima te oskudnom i grmolikom vegetacijom (osobito dijelovi otoka okrenuti prema Velebitskom kanalu), dok područja građena od dolomita i fliša uglavnom tvore plodne udoline pod antropogenim tlima (na kršu, flišu ili kolviju), čije nepropusne naslage omogućavaju zadržavanje vode, odnosno veći broj izvora (npr. središnja flišna udolina na Rabu), bunara, bujica te povremenih vodotoka (Suha Ričina u Baškoj dragi, Veli potok u dobrinjsko-solinskoj udolini). Osim navedenih vodotoka, na otocima su prisutne i stajačice – prirodni krški fenomen Vranskog jezera (kriptodepresija), jezera Ponikve i Omišaljko jezero na Krku, ornitološki rezervati Veliko i Malo te Kolanjsko blato na Pagu. Kao specifičnosti otoka Paga ističu se zaslanjena tla (solončaci) u blizini grada Paga i močvarno-glejna tla u blizini jezera Velo blato. Padine otoka mje-

ILUSTRATIVNI 3D PRIKAZ
KARAKTERISTIČNIH OBILJEŽJA
KRAJOBRAZNOG PODRUČJA
KVARNERSKOG OTOČJA I VELEBITSKOG
KANALA

stimično su izrazito strme i formiraju strmce – između uvala Fojiške i Predošćice te između uvala Malog boka i Koromačne (ornitološki rezervati prirode na Cresu) i od rta Glavine do uvala Male luke (Krč). Obilježja nekih otoka odudaraju od navedenih obilježja velikih otoka – cijeli otok Susak (zapadno od Lošinja) tvore vapnenci prekriveni tlom na nanosima lesa, a kao i otok Unije, čine iznimku od dinarskog smjera pružanja. Obale su uglavnom stjenovite (uz iznimke područja koja grade fliš i kvartarni pijesci – Značajni krajobraz Lopar, Kamporska draga, zaljev Soline i dr.), pod stalnim utjecajem abrazijskih procesa koji ih oblikuju i vrlo razvedene s brojnim uvalama i zaljevima (npr. Uvala Sv. Fumija na Rabu, Paški zaljev, Krčki zaljev, Bašćanska draga, Luka Mali Lošinj).

Regiju odlikuju znatne površine pod šumskom vegetacijom (oko 45% površine), a klimatska obilježja uvjetuju granicu između submediteranske (listopadne) vegetacije koja dominira na Krku i sjevernom dijelu Cresa (šume hrasta medunca i bijeloga graba) pod utjecajem Istre i Kvarnerskog priobalja te eumediteranske vegetacije (šume i makije hrasta crnike ili oštrike) na ostatku otočja. Oko trećina otoka Krka i Raba nalazi se pod šumama, a na Rabu se posebno ističe Posebni rezervat šumske vegetacije Dundo – očuvana šuma hrasta crnike. Na Cresu se ističe očuvana prirodnost šuma hrasta medunca i bijeloga graba na predjelu Tramontana. Na dijelovima otočja koji su izloženi jakim udarima bure i posolici (dijelovi Krka, Raba i Paga okrenuti prema Velebitskom kanalu, središnji dio otoka Cresa) dominiraju kamenjarski pašnjaci (oko 25% regije). Najizraženije je to na otoku Pagu, gdje se gotovo 80% otoka nalazi na kamenjaru, s mjestimično očuvanim dijelovima pod makijom crnike.

ANTROPOGENA OBILJEŽJA

Karakter i način korištenja zemljišta oblikovani su pod utjecajem kontinuiranog naseljavanja prostora od prapovijesti – brojne ilirsko-liburnske gradine smještene na uzvišenjima bile su vezane za stočarski, poljodjelski i pomorski način života na Cresu, Lošinju, Krku, Rabu i Pagu. Iz razdoblja rimske kolonizacije otoka potječu mala urbana naselja (zbijena struktura povijesne jezgre i rahlija suvremena izgradnja koja se širila prema unutrašnjosti) na obali (Osor, Cres, Krk – nastali na antičkim slojevima koji su očuvani do danas u obliku tipičnog rastera urbs quadrata; Rab – sa specifičnim urbanizmom tipa češalj; Novalja) ili mala naselja zbijene strukture na uzvisinama (Beli, Lubenice – važno liburnsko naselje, latinski naziv Hibernicia, koje je od 15. stoljeća važna strateška točka s kaštelom), a tijekom srednjeg vijeka grade se kašteli omeđeni bedemima na uzvisinama (Omišalj, Dobrinj, Vrbnik i Baška) te seoska naselja, villa rustica, i pastirski stanovi u unutrašnjosti otoka. Iz tog vremena potječe i sustavna parcelacija okolnog (poljoprivrednog) zemljišta. Pritom dominiraju pastoralni i agropastoralni sustavi koji uključuju i manja okupljena naselja te pastirske stanove, odnosno ekstenzivne omeđene, ali i komunalne (otvorene) kamenjarske pašnjake u kojima se mjestimično izmjenjuju manje ili veće krške depresije i polja te terase ratarskih, maslinarskih i vinogradarskih namjena. Pritom se osobito ističu sustavi suhozidno omeđenih i/ili terasiranih maslinika i vinograda oko glavnih otočnih naselja (Krk, Cres); plitka morska uvala određena sustavom solana, naselja i okol-

nih poljoprivrednih površina (Pag); padine otoka terasirane trstikom (Susak, područje Sv. Duh – Crnika – Girišće na Pagu); velike pravokutne suhozidno ograđene parcele kamenjarskih pašnjaka (creski, bašćanski, rapski i paški) sa specifičnim pastirskim objektima i elementima (mrgari, torovi i lokve). Usto, nekoliko je velikih polja: Vrbničko polje pod vinogradima; Novaljsko, Kolansko, Povljansko, Vlašičko i Dinjiško, u kojima se uzgaja vinova loza, masline, žitarice, povrće, voće; središnja flišna udolina otoka Raba i obližnje Loparsko polje. Neki od nastanjenih ili slabo nastanjenih otoka potpuno su podređeni pojedinim poljoprivrednim namjenama, ispaši (Maun, Plavnik) ili uzgoju pojedine kulture, pri čemu dominira intenzivna suhozidna struktura krajobrazu.

Osim poljodjelstva, stočarstva i ribarstva kao najzastupljenijih gospodarskih djelatnosti, tijekom 18. i 19. stoljeća razvilo se i pomorstvo te brodogradnja (Cres, Punat, Krk, Malinska, Klimno, Lošinj), a u suvremenom razdoblju, osobito nakon povezivanja brodskim linijama, jačala je turistička djelatnost – kupališni (Baška, Malinska, Njivice, Krk), zdravstveni (Veli i Mali Lošinj), nautički (Rab, Supetarska Draga, Palit, Punat, Mali Lošinj), kulturni turizam (Osor, Cres, Valun) i dr. Osim turizma razvila se i industrija (petrokemija u Omišlju, tvornica konopa u Baškoj), energetika (terminal Jadranskog naftovoda u Omišlju, vjetroelektrana na Pagu) i promet (zračne luke na Krku i Lošinju). S razvojem gospodarskih djelatnosti širila se i cestovna infrastruktura, a najduža prometnica longitudinalno se pruža središnjim dijelom otoka i povezuje sva veća naseljena mjesta, u kojima je danas izraženo širenje građevinskih područja na nekadašnje poljoprivredne površine zbog izgradnje kuća za odmor. Poljoprivredne se površine danas sve više zapuštaju (iznimka su pašnjaci).

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNA OBILJEŽJA

Strukturu regije čini prostrana ploha mora iz koje se izdižu i kojom dominiraju volumeni velikih otoka (Krk, Cres, Lošinj, Rab i Pag), rubno omeđeni volumenom kopnenog dijela primorja, odnosno jugoistočnom obalom Istre, padinama Učke, riječkog zaljeva i Vinodolskog kanala te primorskim padinama Velebita. Na jugozapadnom se rubu prostor otvara prema otvorenomu moru. Navedena organizacija prostora, smjer pružanja otočnih volumena i njihovih istaknutih grebena formiraju nekoliko vizualnih barijera, odnosno cjelina akvatorija: malu, ali prostranu cjelinu Riječkog zaljeva; uzak i kratak potez Vinodolskog kanala; uzak i dug potez Velebitskog kanala; prostranu plohu Kvarnerića između otoka; predjel mora zapadno od Cresa i Lošinja koji se prostire prema otvorenomu moru. Ploha akvatorija artikulirana je i vrlo razvedenim obalnim linijama otoka (osobito Paga), ali i manjim otocima, otočićima i hridima. Strukturna obilježja čine ovaj prostor izražene reljefne dinamike vrlo kompleksnim, a navedeno je naglašeno i karakterističnim kontrastom unutar površinskog pokrova otočnih padina – tamne, šumovite sjeverozapadne i zapadne padine u odnosu na svijetle, ogoljele padine okrenute prema Velebitskom kanalu i Kvarneriću. U mjerilu svakoga pojedinačnog otoka naglašena je i izmjena vapnenačkih grebena pod šumom ili oskudnom vegetacijom s kultiviranim flišnim udolinama.

GRAD CRES I CRESKI MASLINIK

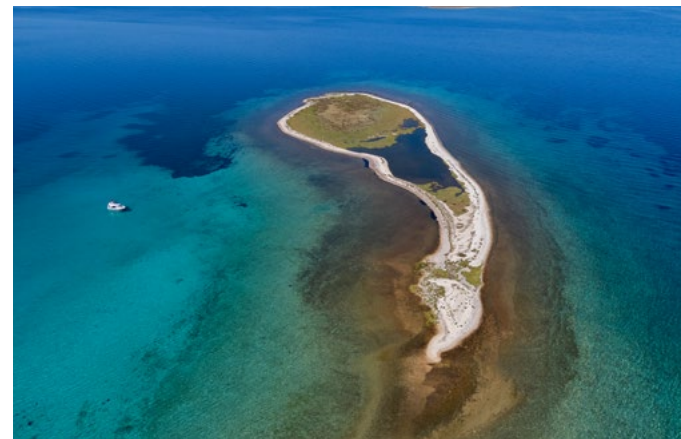
OTOK VIR

PAŠKA SOLANA I OKOLICA, OTOK PAG

LJUBIMER IZNAD BAŠKE, OTOK KRK

OTOČIĆ ŠIP KOD OTOKA OLIVA

Nekoliko je reprezentativnih dijelova krajobraza koji se ističu i zbog naglašena prostornog identiteta: creski i krčki maslinici; bašćanski, rapski, creski i paški pašnjaci (snaga antropogenog utjecaja u vrlo teškim prirodnim uvjetima uz veliku strukturnu raznolikost elemenata – ljetni, zimski i komunalni pašnjaci te obrađene ponikve, udoline, terase, održavane lokve i dr.); Vrbničko polje (sve komponente na kvalitetan i očuvan način za drđavaju tradicijska obilježja); otok Susak (dosljednost i visok stupanj prilagodbe uzorka vinograda prirodnim uvjetima (plutajući vinograd)); ogoljeli, nenaseljeni otoci uz Velebitski kanal (Prvić, Sv. Grgur i Goli otok); paška solana (visoka strukturna srodnost uzoraka solane, polja, naselja, terasa trstike, okolnih kamenjarskih pašnjaka i vjetroatagregata na vrhovima; sklad uzoraka s prirodnim obilježjima). Usto, ističu se i snažni prostorni akcenti: Vransko jezero, jezera na Krku i Pagu, **povijesne jezgre velikih otočnih naselja**, mala naselja na uzvisinama (Lubenice, Vrbnik, Beli i dr.), pješčenjaci loparskog poluotoka, visoki strmci očuvane prirodnosti na istočnim obalama Krka i Cresa te pojedinačni manji otoci unutar akvatorija.

Otočje je vrlo prostrano i otvoreno; vizure iz akvatorija (s plovni putova) prema otocima definirane su vršnim dijelovima otočnih grebena (Tramontana, Osorčica, Kamenjak), primorskim planinskim masivima Učke i Velebita, s kojih se prema akvatoriju pružaju panoramske vizure koje omogućuju sagledivost šireg područja. Vizualnu cjelovitost sklada prirodnih i kulturno-povijesnih obilježja otočja danas djelomično degradira pojačana izgradnja i neplansko širenje građevinskih područja, zapuštanje nekadašnjih poljoprivrednih površina te izgradnja prometne (cestovne i pomorske) i energetske infrastrukture.

VREDNOVANJE

PRIRODNE KVALITETE:

- očuvana prirodnost šuma hrasta medunca i bijeloga graba (Tramontana na Cresu i Dubrava-Hanzine na Pagu) i šume hrasta crnike (Posebni rezervat šumske vegetacije Dundo na Rabu);
- očuvana prirodnost strmih obalnih padina okrenutih prema Velebitskom kanalu;
- prirodni krški fenomen Vransko jezero (kriptodepresija);
- prisutnost voda stajačica na otocima – Omišaljsko jezero pokraj Njivica, Ponikve u zaleđu Krka, Veliko i Malo blato te Kolanjsko blato (zaštićeni kao posebni ornitološki rezervati);
- očuvanost prirodnosti i čistoće podmorja (osobito oko Lošinja, Prvića i Sv. Grgura – botaničko-zoološki rezervat Prvić i Grgurov kanal), velika raznolikost biljnih i životinjskih vrsta (staništa posidonije, koralji);
- geološka baština poluotoka Lopara na Rabu (pješčenjaci zaštićeni kao značajni krajobraz);
- vrlo razvedena obalna linija, osobito na otoku Pagu;
- posebnost Cresa su gnjezdišta bjeloglavog supa (uvale Fojiška i Podpredošćica te Mali bok i Koromačna), zaštićeni kao ornitološki rezervati prirode;
- posebna obilježja vegetacije ugroženih i/ili rijetkih travnjačkih staništa (istočnojadranski kamenjarski pašnjaci submediteranske zone) na središnjem dijelu Cresa, južnom dijelu

Krka, na Kamenjaku na Rabu te na većem dijelu Paga; ugrožena staništa šikara (sastojine oštrogličaste i feničke borovice) na središnjem dijelu Cresa i Paga, nad gradom Krkom i na Kamenjaku;

- gotovo cijeli kopneni dio nalazi se unutar ekološke mreže kao područje očuvanja značajno za ptice, a 13% akvatorija čine područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove (podmorje Cresa i Lošinja, akvatorij zapadne Istre, podmorje Plavnika i Kormata te podmorje Dolfina).

ANTROPOGENE KVALITETE:

- očuvanost i povijesni značaj povijesnih jezgri otočnih naselja (Krk, Cres, Osor, Rab, Pag, Novalja, Lubenice) i njihov odnos prema okolnom krajobrazu;
- povijesni značaj i očuvanost arheološke baštine poluotoka Lopara;
- posebnost uzoraka poljoprivrednog krajobraza Vrbničkog polja, paških i bašćanskih pašnjaka te creskih suhozidno omeđenih pašnjaka i maslinika;
- specifičnost gospodarenja šumama i pašarenja na Tramontani;
- karakteristični način podzidavanja trstikom na pjeskovitoj podlozi na otoku Susku;
- koherentan i kompleksan sklop solane, naselja, polja, terasa, pašnjaka i vjetroelektrana, s kontinuitetom proizvodnje soli od antike;
- velika zastupljenost kulturne baštine svih vrsta: od kulturnih krajolika (asocijativni krajolik Sv. Grgura i Golog otoka, kulturni krajobraz Bašćanske komunade, kultivirani krajolik solane u Pagu i Dinjiški), kulturno-povijesnih ruralnih cjelina (Orlec, Veli Tržić, Predošćica, Dobrinj i dr.) i urbanih naselja (Lubenice, Cres, Vrbnik, Pag, Rab, Baška, Krk, Osor i dr.), etnozona (Lun), arheoloških lokaliteta i područja (poluotok Lopar) srednjovjekovnih gradova i kaštela te pojedinačnih kulturnih dobara.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE:

- identitet otočja koji proizlazi iz velikih površina ogoljelih kamenjarskih pašnjaka, osobito onih na otoku Pagu, Rabu i Krku;
- koherentnost koja proizlazi iz uzorka creskih maslinika;
- istaknuti prostorni akcent i prirodni fenomen Vranskog jezera na Cresu;
- visoki strmci očuvane prirodnosti na istočnim obalama Krka, Cresa, Golog otoka i Sv. Grgura;
- geološka baština poluotoka Lopara na Rabu;
- reprezentativnost povijesnih jezgri velikih otočnih naselja (Krk, Rab, Pag, Cres) i malih naselja na uzvisinama (Lubenice, Vrbnik, Beli i dr.);
- vizualna cjelovitost i kompleksnost Vrbničkog polja pod vinogradima;
- koherentnost i prostorni identitet otoka Suska;
- prostorni identitet Sv. Grgura i Golog otoka;
- prostorni identitet paške solane i okolnog krajobraza;
- dinamičnost zbog kontrastnog odnosa suhih kamenjara i blata na otoku Pagu;
- široke, panoramske vizure s vršnih dijelova otočnih grebena na cijeli akvatorij, ali i prema otoku Cresu s obzirom na njegov položaj i visinu u odnosu na druge otoke.

POSTOJEĆE PROMJENE:

- izražen negativni utjecaj toplinskih otoka, osobito unutar većih urbanih područja, gospodarskih i industrijskih zona;
- opasnost od poplavljivanja zbog porasta razine mora u obalnim naseljima;
- izgradnja solarnih elektrana na otocima;
- vjetroelektrana na Pagu;
- napuštanje poljoprivrednog zemljišta, deruralizacija, promjena uzorka i intenzifikacija poljoprivrednih kultura;
- zone marikulture uz obale Krka, Cresa i Raba te u Velebitskom kanalu (uzgoj kalifornijske pastrve);
- širenje prometne infrastrukture, marine i luke, sidrišta i privezišta;
- postavljanje samostojećih antenskih stupova;
- dva neusklađena i tri nesanirana odlagališta otpada, jedno sabirno mjesto opasnog otpada;
- ilegalna odlagališta otpada unutar i izvan naselja;
- šest napuštenih eksploatacijskih polja;
- transformacija tradicionalnih uzoraka prepoznatljiva kulturnog krajobraza nekontroliranom izgradnjom na istaknutim vizualnim pozicijama i neprimjerenom arhitekturom;
- gradnja na istaknutim vizualnim pozicijama (grebeni, istaknute padine, uz kulturno-povijesna naselja i istaknutu graditeljsku baštinu);
- gradnja objekata različitih arhitektonskih tipologija neprilagođenih ambijentu prostora (položajem, mjerilom, oblikovanjem i materijalima);
- snažna apartmanizacija i urbanizacija u obalnom području, osobito na području većih gradova;
- nasipavanje obale i gubitak prirodnih dijelova obale radi uređenja plaža;
- turističke i sportsko-rekreacijske zone (vanjska kupališta s bazenima i toboganima);
- Novalja kao žarišna turistička točka županije – pritisak na infrastrukturu, stvaranje velikih količina otpada i brojnih divljih deponija (osobito u turističkoj sezoni);
- robinzonski i adrenalinski parkovi izvan zona predviđenih za rekreaciju;
- širenje invazivnih stranih vrsta.

PLANIRANI PRITISCI:

→ KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA:

- izgradnja jednoga kombiniranog igrališta za golf (do 90 ha);
- izgradnja 35 zona ugostiteljsko-turističke namjene (do 615 ha)

→ INFRASTRUKTURA:

Promet:

- rekonstrukcija i izmještanje državne trase, izgradnja nove spojne ceste državne ceste i županijske ceste;
- izgradnja mosta Vir – Pag (koridor županijske ceste od Plovljane na otoku Pagu do Vira);
- izgradnja željezničke pruge za međunarodni promet;
- izgradnja novoga teretnog i lučkog kolodvora;
- izgradnja deset luka nautičkog turizma;
- izgradnja jednog aerodroma.

Energetika:

- izgradnja jednog VE-a i pet SE-a;
- izgradnja terminala za ukapljeni prirodni plin i postrojenja za isparavanje plina.

→ ODLAGALIŠTA OTPADA I EKSPLOATACIJSKA POLJA:
potencijalna centralna zona za gospodarenje otpadom.

CILJEVI I SMJERNICE

PRIRODNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SP1	Očuvati prirodnu konfiguraciju terena, istaknuta geološka (geološka baština poluotoka Lopara na Rabu, Crnika (Paški zaljev)), geomorfološka (krški fenomen kriptodepresija Vranskog jezera, strme obalne padina okrenute prema Velebitskom kanalu, otočni grebeni, litice, stijene, rtovi, šljunkovite i pjeskovite plaže, hridi, špilje, pećine, jame, jezera, blata, izvori i lokve) te vegetacijska obilježja autohtonih šuma hrasta međunca i bijeloga graba (Tramontana na Cresu i Dubrava-Hanzine na Pagu) te šume hrasta crnike (posebni rezervati šumske vegetacije Dundo na Rabu), a nove zahvate planirati tako da se integriraju u njih.	CKP1
SP3	Identificirati vrijedne i iznimne prirodne krajobraza kao što su npr. ogoljele strme padine otoka Krka, Paga i Raba prema Velebitskom kanalu, Veliko i Malo blato te Kolanjsko blato, predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKP1
SP4	Održavati zaštitne pojaseve te rubna staništa prirodne vegetacije (npr. pojaseve zeljaste vegetacije, živica, šibljaka ili grmlja) gdje god je moguće u poljima, uz privremene vodotoke i prometnice.	CKP1
SP5	Očuvati prirodnu morsku obalu, vodna tijela (Vransko jezero, Omišaljsko jezero pokraj Njivica, Ponikve u zaleđu Krka, Veliko i Malo blato te Kolanjsko blato, brojne lokve i povremene tokove) te pripadajuću močvarnu i visoku vegetaciju. Izbjegavati betoniranje i nasipavanje obale i vodnih tijela. Pri planiranju novih zahvata integrirati prirodna obilježja obale i vodnih tijela u rješenja čuvajući njihovu prirodnu morfologiju i obalnu vegetaciju, a sve nove intervencije oblikovati kao montažne i lako uklonjive.	CKP1
SP6	Jačati multifunkcionalnost zaštićenih područja prirode (park-šume, posebni rezervati, značajni krajobrazi) i značajnih prirodnih područja krajobraza uvođenjem društveno važne infrastrukture.	CKP1
SP7	Očuvati cjelovitost kompaktnih šumskih područja na svim otocima, a posebice na Pagu i Rabu, na kojima su šumska područja rjeđa. Očuvati cjelovitost ugroženih i/ili rijetkih travnjačkih staništa (istočno-jadranski kamenjarski pašnjaci submediteranske zone) na središnjem dijelu Cresa, južnom dijelu Krka, na Kamenjaku na Rabu te na većem dijelu Paga te ugrožena staništa šikara (sastojine oštrogličaste i feničke borovice) na središnjem dijelu Cresa i Paga, nad gradom Krkom i na Kamenjaku.	CKP1 CKP2
SP8	Izbjegavati gradnju i širenje građevinskih područja naselja na kompaktne i cjelovite šumske cjeline koje se nalaze između građevinskih područja i koje si važni elementi prirodne, zelene cezure. Održavati postojeće zelene cezure između urbanih i ruralnih naselja te spriječiti kontinuiranu izgradnju duž morskih obala te prometnica, koja je već izražena na otocima Krku, Rabu i Pagu, radi očuvanja prirodnosti i ekoloških kvaliteta (koridori za kretanje životinja, očuvana bioraznolikost područja).	CKP1 CKP2
SP11	Ukloniti i sanirati sva ilegalna odlagališta otpada u prirodnom krajobrazu i površine vratiti u stanje blisko prvotnomu. Sanirati tri nesanirana odlagališta otpada.	CKP3

ANTROPOGENE KVALITETE (NASELJA I GRADITELJSKA BAŠTINA)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA1	Pri planiranju naselja uspostaviti uravnotežene odnose između graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih intervencija, osobito na području zaštićenih povijesnih urbanih (Lubenice, Cres, Vrbnik, Pag, Rab, Baška, Krk, Osor i dr.) i ruralnih cjelina (Orlec, Veli Tržić, Predošćica, Dobrinj i dr.). Planirati razvoj naselja u skladu s prirodnim ograničenjima (konfiguracija terena, šume, vode itd.).	CKA1 CKA2
SA2	Planirati prostorni razvoj ruralnih naselja prema naslijeđenim prostornim obilježjima te odnosima između izgrađenih dijelova naselja, prirodnih i poljoprivrednih površina. Posebnu pozornost posvetiti očuvanju i održavanju povijesne (tradicionalne) ruralne matrice, a novu matricu i gradnju planirati tako da se morfologijom, volumenom, oblikovanjem i materijalima (kamen) prilagodi postojećoj cjelini naselja, u skladu s prirodnim i antropogenim obilježjima krajobraza.	CKA1 CKA2
SA3	Sačuvati od izgradnje, obnoviti i/ili unaprijediti prirodne, poljoprivredne i druge otvorene prostore unutar ili u okružju urbanog naselja u svrhu očuvanja i jačanja prepoznatljivosti prostora, smanjenja gustoće izgrađenosti, poticanja boravka na otvorenome te povezivanja s okolnim prirodnim i ruralnim područjima. Naglasak staviti na umrežavanje takvih otvorenih prostora biciklističkim i pješačkim komunikacijama.	CKA1
SA4	Nova naselja planirati kao autentična mjesta koja nude visoku kvalitetu života, ali uz poštovanje prirodnih i antropogenih obilježja područja.	CKA1
SA5	Revidirati prostornim planovima definirana neuređena građevinska područja naselja te građevinska područja označena kao izgrađena, no koja to u stvarnosti nisu, u svrhu očuvanja karaktera krajobraza i obilježja koja bi planiranom izgradnjom bila ugrožena.	CKA1 CKA3
SA6	Smanjiti potrebe za širenjem građevinskog područja obnovom i prenamjenom neiskorištenoga ili napuštenoga graditeljskog fonda.	CKA1 CKA3
SA7	Omogućiti širenje naselja, ali u područjima niske vizualne izloženosti i niskih krajobraznih kvaliteta, no uvijek uz prisutnost zelene cezure između povijesnog i novog dijela naselja.	CKA1
SA8	Spriječiti širenje naselja ili strogo uvjetovati daljnje širenje u visokovrijednim i osjetljivim krajobraznim područjima.	CKA1 CKA2
SA10	Na područjima na kojima je prostornim planom predviđena prenamjena poljoprivrednog zemljišta u građevinsko, planirati rahlu matricu izgradnje s prevladavajućim otvorenim zelenim prostorima te uzimajući u obzir zatečenu konfiguracija terena, strukturu krajobraza te elemente poput živica, suhozida, terasa, kanala itd. kao polazišta za oblikovanje.	CKA1
SA11	Očuvati i unaprijediti graditeljsku baštinu važnu za regionalni krajobrazni identitet od kulturnih krajolika (asocijativni krajolik Sv. Grgura i Golog otoka, kulturni krajobraz Bašćanske komunade, kultivirani krajolik solane u Pagu i Dinjiški), kulturno-povijesnih ruralnih cjelina (Orlec, Veli Tržić, Predošćica, Dobrinj i dr.) i urbanih naselja (Lubenice, Cres, Vrbnik, Pag, Rab, Baška, Krk, Osor i dr.), etnozona (Lun), arheoloških lokaliteta i područja (poluotok Lopar), srednjovjekovnih gradova i kaštela do pojedinačnih kulturnih dobara, i to tako da se obnove i stave u funkciju obrazovanja i posjećivanja. U njihovoj okolici i kontaktnoj zoni nije prihvatljivo planirati novu gradnju, već održavati obilježja povijesno relevantnog stanja.	CKA2
SA15	Sanirati i spriječiti daljnje širenje ambijentalno neuklopljenih dijelova naselja poput preizgrađenih zona (apartmanskih i trgovačko-uslužnih) lišenih zelenila i javnih prostora, zona s predimenzioniranom i/ili stilski neprikladnom arhitekturom, koji su posebno izraženi u obalnom području, osobito na području urbanih naselja, u čemu predvode otoci Pag, Rab i Krk.	CKA1 CKA3
SA16	Sanirati i revitalizirati vrijedne ruralne i urbane cjeline, osobito napuštene i degradirane dijelove u unutrašnjosti otoka.	CKA2 CKA3

ANTROPOGENE KVALITETE (POLJOPRIVREDNI KRAJOBRAZI)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA17	Uspostaviti nove i/ili revitalizirati stare poljoprivredne i ruralne krajobraze koji će biti multifunkcionalni i vizualno privlačni te koji će uz poljoprivredne imati i društvene i ekološke funkcije (obrazovne, rekreacijske itd.).	CKA4
SA18	U poljoprivrednim iznimnim i osjetljivim krajobrazima poticati razvoj niskointenzivnih oblika poljoprivrede (ekološka, tradicijska itd.), koji se prilagođavaju strukturi krajobraza (konfiguraciji terena, parcelaciji) te drugim prirodnim i kulturnim elementima.	CKA4
SA19	Očuvati, obnoviti i revitalizirati regionalno specifične elemente poljoprivrednog krajobraza (suhozidi, lokve, terase, kanali itd.).	CKA4
SA21	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim i vrijednim poljoprivrednim krajobrazima. Za uspostavu agrosolarnih elektrana posebno su osjetljivi krški pašnjaci omeđeni suhozidima i poljoprivredne površine u dolcima i manjim poljima. Zabraniti prenamjenu i gradnju (uključujući staklenike i plastenike) unutar iznimnih i vrijednih poljoprivrednih krajobraza te u njima čuvati poljoprivrednu funkciju.	CKA4
SA23	Spriječiti rigolanje i malčiranje krša koje rezultira stvaranjem velikih nestrukturiranih, ogoljenih i okrupnjenih poljoprivrednih površina u iznimnim, osjetljivim i vizualno izloženim krajobrazima.	
SA25	Spriječiti prenamjenu vrijednoga poljoprivrednog zemljišta u poljima i flišnim udolinama u građevinsko.	CKA4
SA27	Identificirati iznimne i vrijedne poljoprivredne i ruralne krajobraze (Vrbničko polje; paški i bašćanski pašnjaci, creski suhozidno omeđeni pašnjaci i maslinici, solane u Pagu i Dinjiškoj, paški omeđeni pašnjaci, lokve na Cresu sa suhozidima), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti teme poljoprivrednih i ruralnih krajobraza u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke/kulturne rute, itinerare itd. Brendirati lokalne proizvode te oblike nematerijalne i materijalne baštine konceptom (vezanoga) iznimnoga poljoprivrednog/ruralnog krajobraza.	CKA4

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SV1	Očuvati vizualnu cjelovitost i identitet otočja koji proizlaze iz velikih površina ogoljelih kamenjarskih pašnjaka, osobito onih na otoku Pagu, Rabu i Krku; visokih ogoljelih strmaca na istočnim obalama Krka, Cresa, Golog otoka i Sv. Grgura, brojnih dolaca i polja mozaične strukture i povijesnih naselja na padinama i uzvisinama, organskih uzoraka maslinika, paških solana i fenomena Vranskog jezera na Cresu. Poštovati mjerilo i kapacitete krajobraznih područja pri planiranju novih zahvata.	CKV1
SV2	Očuvati i unaprijediti regionalno specifične (povijesne) prostorne odnose ruralnih i urbanih naselja, s naglaskom na odnos između izgrađenih dijelova, poljoprivrednih površina, šuma, vodotoka i ostalih prirodnih površina.	CKV1
SV3	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te velikih samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim, vizualno-doživljajno vrijednim (scenskim) te vizualno izloženim krajobrazima. Posebno su osjetljivi ogoljeli kamenjarski pašnjaci otoka Paga, Raba i Krka, obalne padine i one nagiba većeg od 12° te polja i dolci uz povijesna naselja i ruralne cjeline.	CKV1 CKV2
SV4	Širenje građevinskih područja i gradnju turističkih naselja ne planirati na područjima visoke vizualne izloženosti, a posebno na istaknutim vrhovima, grebenima i rtovima reljefnih formacija.	CKV1 CKV2
SV5	Nove građevine ne bi smjele izlaziti iz siluete padine brda te bi se svojom visinom i proporcijama trebale integrirati u postojeće i planirano visoko zelenilo kako ne bi dominirale vizurama. To bi pridonijelo primjerenijim slikama naselja.	CKV1 CKV2
SV6	Očuvati postojeće i uspostaviti nove zelene cezure koje imaju funkciju osiguravanja kvalitetnog ambijenta i sprečavanja kontinuirane izgradnje duž morskih obala te prometnica.	CKV1
SV7	Očuvati zeleno zaleđe postojećih ruralnih i urbanih naselja te većih turističkih zona, što je važno za očuvanje krajobrazne slike i vizura.	CKV1 CKV2
SV8	Identificirati iznimne i vizualno-doživljajno vrijedne (scenske) krajobraze (visoki strmci na istočnim obalama Krka, Cresa, Golog otoka i Sv. Grgura; povijesne jezgre velikih otočnih naselja (Krk, Rab, Pag, Cres) i malih naselja na uzvisinama (Lubenice, Vrbnik, Belj, Unije, paške solane i blata, uzorci poljoprivrednog krajobraza Vrbničkog polja; paških i bašćanskih pašnjaka te creskih suhozidno omeđenih pašnjaka i maslinika), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKV2
SV9	Predstaviti vizualno-doživljajno (scenski) vrijedna krajobrazna područja i iznimne krajobraze uređenjem vidikovaca/odmorišta na vizurnim točkama važnima za njihovo panoramsko i cjelovito razgledavanje (uz prometnice ili uređene staze).	CKV2
SV10	Očuvati postojeće vizure na povijesna naselja s pristupnih i plovnih putova te drugih točaka promatranja (Krk, Rab, Pag, Cres). Novu gradnju, ako je potrebna, planirati „u drugom planu“ čuvajući postojeće vizure na povijesna ruralna i urbana naselja i njihove prostorne rubove. Planirani zahvati u morskim akvatorijima koji uključuju izgradnju luka i novih privezišta nisu prihvatljivi u područjima koja izravno utječu na vizure povijesnih dijelova naselja.	CKV2
SV11	Zakloniti loše vizure prema degradiranim područjima, koja narušavaju postojeće vizualno-doživljajne kvalitete, uspostavom zelenih pojasa s visokom vegetacijom.	CKV3
SV12	Vizualne degradacije volumenom i stilom neprimjerenih postojećih stambenih, turističkih i gospodarsko-poslovnih građevina ublažiti sadnjom visoke vegetacije. Jačati udio prirodnih zelenih površina na građevnim česticama te udio javnih otvorenih prostora uz njihovo kvalitetno oblikovanje adekvatnim sadržajima i uređenim zelenilom. Snažnom apartmanizacijom i urbanizacijom posebno su degradirana obalna područja otoka Paga, Raba i Krka.	CKV3
SV13	Planirati sadnju vegetacije (stabla, drvoredi, živice) uz postojeću i planiranu infrastrukturu (prometnice, energetske i vodnokomunalne građevine) te postojeće i planirane gospodarsko-poslovne zone radi njihova vizualnog zaklanjanja.	CKV3
SV14	Sanirati degradirane morske obalne zone (nelegalna privezišta, molove, betonirane plaže itd.) radi podizanja boravišnih i ambijentalnih kvaliteta morskih obalnih naselja.	CKV3
SV15	U degradirani područjima napuštenih eksploatacijskih polja osim njihove obvezne biološke sanacije preporučuje se i planiranje sadržaja jer bi se inače mogle stvoriti nove degradacije – primjerice područja gospodarsko-poslovne namjene, razne infrastrukturne objekte (crpne stanice, pročišćivači) ili pak sportsko-rekreacijske sadržaje kao što su adrenalinski parkovi, motostaze itd.	CKV3
SV16	Ukloniti i sanirati sva divlja i nesanirana odlagališta otpada uz prometnice, unutar naselja i u ruralnom krajobrazu te površine vratiti u prvotno stanje.	CKV3

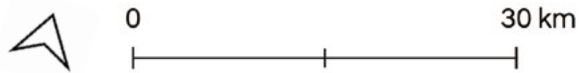
5.3.
KRAJOBRAZNA
REGIJA
**SJEVERNODALMATINSKO
OTOČJE**

SJEVERNODALMATINSKO OTOČJE

KRAJOBRAZ AKVATORIJA MALIH OTOKA

- IZGRAĐENE POVRŠINE
- POLJOPRIVREDNE POVRŠINE
- VISOKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- NISKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- LIVADNE I TRAVNJAČKE POVRŠINE
- STJENOVITE POVRŠINE
- VODENE POVRŠINE

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUHVAT/SMJEŠTAJ
Akvatorij sjeverne Dalmacije od Kvarneričkih vrata do Drveničkog kanala.

- DEFINIRAJUĆI KRITERIJI:**
- geologija: vapnenci i dolomiti te u manjoj mjeri eocenski vapnenci i lapori
 - reljef: morski akvatorij s velikim brojem manjih otoka.

- KLJUČNA OBILJEŽJA:**
- krški reljef niza gusto razmještenih otoka, otočića i hridi dinarskog smjera pružanja, usporednoga s obalom;
 - vrlo razvedena, stjenovita obala s dubokim zaljevima, strma i visoka na pučinskim, a niska i blaga na stranama okrenutima kopnu;
 - dominacija prirodne šumske vegetacije hrasta crnike i njezinih degradacijskih oblika (makija i garig);
 - tradicionalni krajobrazi maslinika na terasama, omeđenima suhozidima te suhozidno omeđenih kamenjarskih pašnjaka;
 - odsutnost vodnih tijela zbog porozne krške podloge;
 - manja ruralna naselja većinom razvijena u obalnim dijelovima većih otoka, ali i u unutrašnjosti otoka na uzvisinama i rubovima manjih polja.

KARAKTER KRAJOBRAZA
Krajobraz akvatorija malih otoka, otočića i hridi, od kojih velik broj otoka čine ogoljela i suhozidno omeđena pobrđa bez naselja, a preostali dio šumovita pobrđa s malim kultiviranim poljima i obalnim naseljima.

PRIRODNA OBILJEŽJA
Regiju čini niz gusto razmještenih otoka, otočića i hridi građeni uglavnom od krednih vapnenaca i dolomita, koji se protežu od Kvarneričkih vrata na sjeveru do rogozničkog akvatorija na jugu. Karakterističan im je dinarski smjer pružanja i tzv. dalmatinski tip obale, koji se odlikuje paralelizmom otočnih struktura i obale. Dodatno, ovdje se i strukture otočnih nizova, odnosno njihova uzvišenja (hrptovi, glavice, brda) uglavnom podudaraju s antiklinalama građanima od vapnenaca, a udoline i depresije sa sinklinalama. Za oblikovanje regije zaslužno je podizanje morske razine nakon posljednje oledbe (potopljena su niža područja i pretvorena u današnje kanale i prolaze, dok su uzvišenja postala otoci, odnosno otočni nizovi). Dominantno je obilježje razvijen krški reljef s brojnim krškim oblicima (uvale, suhe doline, škrape, ali i speleološki objekti). Obala je stjenovita, uglavnom strmija na južnim stranama okrenutima pučini, poput one na jugoistočnom dijelu Dugog otoka te na Kornatskim otocima, gdje su tektonikom oblikovani obalni stranci. Također, ove otoke karakterizira uglavnom razvedena obala s dubokim zaljevima (npr. Telaščica i Solinščica na Dugom otoku, Brguljski zaljev na Molatu).

Zbog propusnog krškog terena i okruženosti morem, regija je vrlo siromašna slatkim vodnim tijelima. Unutar regije nema vodotoka osim povremenih bujica te jedinoga vodnog tijela – slanog jezera Mir, potopljene krške uvale na samom jugu Dugog otoka, između uvale Telaščice i otvorenog mora. S obzirom na navedene reljefne i geološke značajke regije, na većini otoka i otočića ovog arhipelaga nalaze se (ako su uopće razvijena) gotovo isključivo tla na karbonatnim stijenama: većinom smeđa tla na vapnencu i kamenjari, a rjeđe crnice ili cr-

ILUSTRATIVNI 3D PRIKAZ
KARAKTERISTIČNIH OBILJEŽJA
KRAJOBRAZNOG PODRUČJA
SJEVERNODALMATINSKOG OTOČJA

venice. Ipak, na nekim otocima, posebno na Pašmanu i onima bliže Šibeniku, udio crvenice je znatno viši te je ona nerijetko dominantno tlo otoka. Na drugim otocima, a ponajprije na Ugljanu i Zlarinu, zabilježen je i povišen udio rendzina na dolo-mitu i vapnencu, odnosno na njegovoj trošini. Antropogena tla krša rasprostranjena su ovisno o manjoj ili većoj naseljenosti otoka, a posljedice ljudske djelatnosti vidljive su djelomično i na postojećemu površinskom pokrovu. Šumske su se površine krčile kako bi se dobile oranice, pašnjaci, livade, prostor za sela i gradove. Zbog toga je šumska vegetacija opstala na oko trećini površine regije (32%), pri čemu su najzastupljenije šume hrasta crnike zajedno sa svojim degradacijskim stadijima (makija i garig). Posebno je otok Premuda u cijelosti prekriven makijom tršlje i somine, dok se na otoku Pašmanu sporadično javljaju šume alepskog bora i hrasta crnike. U znatnom udjelu javljaju se i šikare, s dominacijom bušika (24%), te travnjaci (26%), pri čemu dominiraju kamenjarski pašnjaci.

Navedene vegetacijske, litološke, reljefne, odnosno prostorne značajke pritom izdvajaju pojedine dijelove kao vrednije od ostalih, a ponajprije se izdvajaju zaštićeni dijelovi – Nacionalni park Kornati, Park prirode Telašćica te Značajni krajobraz Sitsko-žutska otočna skupina i Značajni krajobraz Sjeverozapadni dio Dugog otoka.

ANTROPOGENA OBILJEŽJA

Povijesni razvoj i naseljavanje otoka oblikovali su izgled regije: pristupačni otoci, zaštićeni od znatnijih utjecaja, i danas su oni koji su naseljeni. S obzirom na to da je regija ponajprije ruralnog karaktera, odnosno primjećuje se odsutnost predjela gradskih obilježja, tako i većina otoka ima povijesna seoska naselja u kojima je očuvana izvorna geometrija gusto zbijenih naselja s kamenim skromnim kućama i gospodarstvima, a najveća koncentracija naseljenih predjela je sjeverozapadnom dijelu otoka Ugljana, na istočnoj obali otoka Pašmana i Iža, Dugog otoka te na otoku Kornatu. Pritom se ujedno ističu kulturno-povijesne cjeline ruralnih naselja (Prvić, Pašman, Tisno, Betina, Nevidane i Kaprije), a posebno valja istaknuti kako je cijeli otok Prvić zaštićen kao ruralna cjelina. Njegova je povijest povezana s ljetnikovcima šibenskih plemića, od kojih je vrlo malen broj sačuvan do danas. Tek je Zlarin zaštićen kao urbana cjelina čiji se kontinuitet razvoja bilježi od neolitika i antike do danas, a glavnu vrijednost otoka kao kulturno-povijesne cjeline čini međudnos kamene ruralne, urbane, sakralne i ladanjske arhitekture. Ipak, zbog snažne turističke transformacije prostora u posljednjih 60 godina identitet ovih očuvanih cjelina nepovratno se devastira. O povijesti kraja i načinu života na ovim prostorima također govore i (očuvani) tradicijski stanovi i (multi)porti na otocima Žut, Sit i Šćitna, arheološki lokaliteti i područja te mnogobrojna pojedinačna kopnena, ali i podmorska kulturna dobra (sakralne, civilne građevine, memorijalna baština, brodovi potopljeni u brodolomu i sl.).

Poljoprivreda je prisutna na gotovo svim otocima regije, u ukupnom udjelu od 13%. Parcele su većinom male i nepravilna oblika, većim dijelom zatvorene, odnosno omeđene suhozidima. Ovdje se ističu manja plodna polja na Dugom otoku (Gla-vočevo polje, Sridnje polje, Slotino polje, Brkin dolac te Malo i Velo jezero), na kojima prisutnost različitih kultura i načina

korištenja tvori površinom manje, ali vrijedne mozaike poljoprivrednih površina. Veće površine zauzimaju krški pašnjaci, a nalaze se na kornatskim otocima te u središnjem dijelu Dugog otoka, u zaleđu Žmana. Nekoć pod šumom, a danas ogoljeni, kornatskim otocima dominiraju krški pašnjaci omeđeni suhozidima, no stočarstvo i pašarenje kao dio poljoprivredne djelatnosti polako se napušta. Jedina kultura koja se znatnije uspješno uzgaja jesu masline. Stoga je kao veoma vrijedno područje potrebno istaknuti i maslinik u Saljskom polju (ujedno zaštićen kao posebni botanički rezervat). Nalazi se na jugoistočnom dijelu Dugog otoka, uz sjeveroistočno orijentiranu obalu, pri čemu se na obalnom dijelu prostire od mjesta Sali do uvale Dumboka, odakle se prema zaleđu širi do 1,5 km udaljenosti. Reljefno se razaznaju tri različita predjela – relativno strma i stjenovita obala koja se nastavlja na zaravnjeni teren s akumuliranim plodnim tlom te niz krških glavica koje obrubljaju područje u zaleđu. Na sjeveru, u obalnom dijelu rezervata, nalazi se južni dio naselja Sali, dok je ostatak obale neizgrađen i pod prirodnom vegetacijom. Glavninu zaobalnog područja rezervata prekriva prostran jedinstveni kompleks maslinika, lokalno nazvan maslinova šuma. Prema usmenoj predaji, maslinik je star više od 2000 godina, uz pretpostavku da su ga sadili Grci. Pritom masline zbog znatne starosti karakteriziraju neobični oblici debla i krošnji. Uz navedeno, specifičnost su područja enklave nasada vinove loze i smokava unutar maslinika.

Osim poljodjelstva, ribarstvo je također jedna od zastupljenih djelatnosti, na što upućuju zone marikulture, odnosno uzgajališta uz obale pojedinih otoka i otočića, ali i manje poznato spužvarstvo. U današnje vrijeme razvijaju se vrste turizma karakteristične za ova podneblja neistražene i netaknute prirode – nautički, kulturni, ali i robinzonski turizam s obzirom na velik broj osamljenih otočića.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNA OBILJEŽJA

Strukturno gledano, regija je definirana prostranom plohom mora, unutar koje se pružaju, odnosno uzdižu značajniji veći, izduženi otoci (Dugi otok, Kornat, Murter, Pašman, Ugljan, Žirje, Sestrunj, Molat), a oko kojih su smještene mreže manjih otoka, otočića i mnogobrojnih hridi. Zapadnim stranama regija je potpuno okrenuta prema pučini. Strukturna obilježja ovom prostoru daju izrazitu reljefna dinamika (niz viših i strmijih vanjskih otoka te niz nižih unutarnjih otoka s blažim padinama) te ga čine vrlo kompleksnim, što je naglašeno kontrastom tamnih, šumskom vegetacijom prekrivenih padina otoka i pojedinih strana otoka te tamne plohe mora nasuprot svijetlom kamenjaru većinom nenaseljenih otoka, otočića i hridi.

Regija je mjerilom velika, prostrana i otvorena pa ju je teško sagledati u cijelosti; djelomično je moguće tek s vanjskog niza viših otoka prema unutrašnjosti regije, dok navedeni niz predstavlja djelomičnu vizualnu barijeru pogleda iz unutrašnjosti prema pučini. Također, važno je istaknuti i prepoznatljive vizure područja NP-a Kornati i Parka prirode Telašćica, koje se u većem obuhvatu mogu sagledati s plovnih putova. Vizualnu cjelovitost sklada prirodnih i kulturno-povijesnih obilježja otoka i otočića arhipelaga danas djelomično narušava neprimjerena izgradnja na pojedinim otocima (materijali, dimenzije), ali i zapuštanje poljoprivrednih površina.

OTOČNA SKUPINA V. I M. BISAGE-GALEŠNJAK-RIČUL

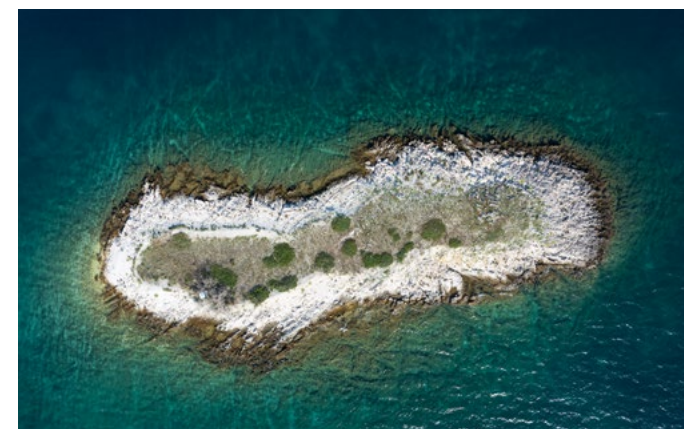
MOST ŽDRELAC IZMEĐU OTOKA UGLJANA I PAŠMANA

KRALJAK, OTOK PAŠMAN

KOROMAČNA, OTOK KORNAT

OTOČIĆ LANDINIĆ KOD OTOKA PAŠMANA

PRIRODNE KVALITETE:

- najgušće otočno područje na Jadranu;
- strmci na Kornatskim otocima i jugoistočnom dijelu Dugog otoka;
- prirodne pjeskovite plaže na otocima (Sakarun, na Pašmanu, Muline, na Olibu, Silbi);
- posebnost vegetacijskih, litoloških i reljefnih obilježja (NP Kornati, PP Telašćica, ZK Sitsko-žutska otočna skupina i Sjeverozapadni dio Dugog otoka, špilja Golubinka i Zmajevo oko na Dugom otoku);
- znatan udio prirodne, šumske vegetacije (šuma hrasta crnike zajedno sa svojim degradacijskim stadijima) na pojedinim otocima i otočićima (Silba, Olib, Premuda);
- maslinik Saljsko polje – posebni botanički rezervat;
- polovicu površine regije zauzimaju ugrožena i/ili rijetka staništa na području RH (kamenjarski pašnjaci, šikare s dominacijom bušika u gotovo jednakom omjeru).

ANTROPOGENE KVALITETE:

- povijesni značaj i očuvanost kulturne baštine koja ujedno svjedoči o načinu života na ovim prostorima: (očuvani) tradicijski stanovi i (multi)porti na otocima Žut, Sit i Šćitna, na Kornatima, sakaturi na Kornatima, antička centurijacija na sjeverozapadnom dijelu otoka Ugljana, ostali arheološki lokaliteti i područja te mnogobrojna pojedinačna kopnena, ali i podmorska kulturna dobra (sakralne, civilne građevine, memorijalna baština, brodovi potopljeni u brodolomu i sl.);
- kulturno-povijesne cjeline otoka Prvića i Zlarina;
- očuvana tradicionalna arhitektura (materijal: kamen) u selima i zaseocima;
- maslinik Saljsko polje – posebni botanički rezervat i vrijedan primjer kultiviranog krajobraza;
- tradicionalni krajobrazi maslinika na terasama ili omeđeni suhozidima te suhozidi (kamenjarski pašnjaci omeđeni suhozidima u NP-u Kornati).

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE

- područje izraženoga prostornog identiteta i kontrasta – tamna šumska vegetacija i kamenjar; otoci nasuprot prostranoj morskoj plohi, šumska vegetacija nasuprot krškim poljima;
- strmci na Kornatskim otocima i jugoistočnom dijelu Dugog otoka;
- prostorni kontrast vanjskog niza viših izduženih otoka nasuprot unutarnjem nizu nižih otoka;
- istaknutost potopljene uvale – jezero Mir i Zmajevo oko te špilja Golubinka na Dugom otoku;
- prostorni identitet te posebne vizualne i ambijentalne vrijednosti maslinika Saljsko polje – kompleks maslinika s enklavama nasada vinove loze i smokava unutar maslinika;
- prostorni identitet maslinika unutar kamenjara (posebno otok Kornat);
- izražen prostorni identitet i nacionalno/regionalno prepoznatljive vizure područja NP-a Kornati i Parka prirode Telašćica, područja otoka Zlarina i Prvića, otočići Bavljenac (s mrežom očuvanih suhozidnih struktura) i Galešnjak (u obliku srca), vanjska strana Dugog otoka do rta Veli rat.

POSTOJEĆE PROMJENE:

- ugroženost okoliša zbog klimatskih promjena u obliku opasnosti od erozija i nastanka klizišta na padinama većeg nagiba (strmci na Kornatskim otocima i jugoistočnom dijelu Dugog otoka) te požara i suša;
- opasnost od poplavljivanja zbog porasta razine mora u obalnim naseljima;
- zone marikulture (gotovo je cijeli morski dio regije uz otoke potencijalan za smještaj uzgajališta riba);
- značajan razvoj turizma karakterističan za ovo podneblje neistražene i netaknute prirode – turistička naselja (na otoku Ugljanu, vikend-naselja, brojni kampovi...) nautički, kulturni, ali i robinzonski turizam (s obzirom na velik broj osamljenih otočića);
- napuštanje (tradicionalnog) bavljenja poljoprivrednim djelatnostima, deruralizacija, promjena uzorka;
- većina otoka ima povijesna seoska naselja očuvane izvorne geometrije, gusto su zbijena, s kamenim kućama i gospodarstvima, čiji se identitet gubi i uništava zbog snažne turističke transformacije prostora (u posljednjih 60 godina);
- apartmanizacija i urbanizacija u obalnom području (izražena na otocima Pašmanu, Ugljanu i Silbi) te nasipavanje obale i gubitak prirodnih dijelova obale zbog uređenja plaža; neprimjerena izgradnja na pojedinim otocima (materijali, dimenzije);
- proširenje postojeće cestovne infrastrukture; znatno proširenje pomorske infrastrukture;
- pet napuštenih, otvorenih eksploatacijskih polja, kao značajne degradacije u prostoru;
- neadekvatno gospodarenje otpadom te stvaranje ilegalnih odlagališta otpada.

PLANIRANI PRITISCI:

→ KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA:

- izgradnja igrališta za golf (površine veće od 40 ha) i jedne veće zone sportsko-rekreacijske namjene;
- izgradnja četiriju površinom velikih ugostiteljsko-turističkih zona (ukupne površine 157 ha),
- dvije zone za uzgoj školjaka;
- gotovo cijeli morski dio regije, uz otoke, potencijalan za smještaj uzgajališta riba.

→ INFRASTRUKTURA:

Promet:

- izgradnja mosta kopno – otok Pašman i potencijalnoga podmorskog tunelskog mosta;
- izgradnja koridora županijske ceste, kraćeg koridora lokalne ceste, dvaju aerodroma i 14 luka nautičkog turizma.

PRIRODNE KVALITETE			
BR.	SMJERNICE	CK	
SP1	Očuvati prirodnu konfiguraciju terena, istaknuta geološka, geomorfološka (strmci na Kornatskim otocima i jugoistočnom dijelu Dugog otoka, jezero Mir u Parku prirode Telašćica, otočni grebeni, litice, stijene, rtovi, šljunkovite i pjeskovite plaže, hridi, špilje (Golubinka), pećine, jame i lokve) te vegetacijska obilježja autohtonih šuma crnike na otoku Olibu i Silbi. Nove zahvate planirati tako da se integriraju u njih.	CKP1	
SP3	Identificirati vrijedne i iznimne prirodne krajobraze kao što su npr. strmci na Kornatskim otocima i jugoistočnom dijelu Dugog otoka, Park prirode Telašćica, NP Kornati, jezero Mir u Parku prirode Telašćica, Zmajevo oko, pješčanu plažu Sakarun itd., predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKP1	
SP5	Očuvati prirodnu morsku obalu i vodna tijela (slano jezero Mir, jezera, brojne lokve, slatine i povremene tokove). Izbjegavati betoniranje i nasipavanje obale. Pri planiranju novih zahvata integrirati prirodna obilježja obale i vodnih tijela u rješenja čuvajući njihovu prirodnu morfologiju i obalnu vegetaciju, a sve nove intervencije oblikovati kao montažne i lako uklonjive.	CKP1	
SP6	Jačati multifunkcionalnost zaštićenih područja prirode (NP Kornati, PP Telašćica, Značajni krajobraz Sitsko-žutska otočna skupina, Značajni krajobraz Sjeverozapadni dio Dugog otoka, otok Ošljak, botanički rezervat, maslinik Saljsko polje na Dugom otoku) i značajnih prirodnih područja krajobraza uvođenjem društveno važne infrastrukture.	CKP1	
SP7	Očuvati cjelovitost kompaktnih šumskih područja na svim otocima, a posebice na otocima Olibu i Silbi, gdje je šumska vegetacija hrasta crnike glavno krajobrazno obilježje, te na otoku Premudi, koji je u cijelosti prekriven makijom tršlje i somine. Očuvati cjelovitost ugroženih i/ili rijetkih travnjačkih staništa (kamenjarski pašnjaci) kao i ugrožena staništa istočnojadranskih bušika.	CKP1	CKP2
SP8	Izbjegavati gradnju i širenje građevinskih područja naselja na kompaktne i cjelovite šumske cjeline koje se nalaze između građevinskih područja te su važni elementi prirodne, zelene cezure. Održavati postojeće zelene cezure između ruralnih naselja te spriječiti kontinuiranu izgradnju duž morskih obala i prometnica, koja je već izražena na otocima Ugljanu i Pašmanu, radi očuvanja prirodnosti i ekoloških kvaliteta (koridori za kretanje životinja, očuvana bioraznolikost područja).	CKP1	CKP2
SP11	Ukloniti i sanirati sva ilegalna odlagališta otpada u prirodnom krajobrazu i površine vratiti u stanje blisko prvotnomu.	CKP3	

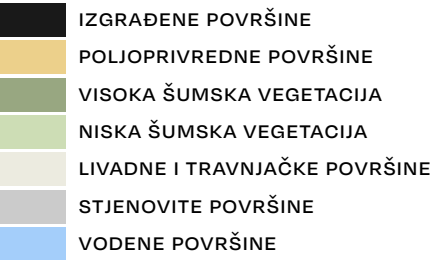
ANTROPOGENE KVALITETE (NASELJA I GRADITELJSKA BAŠTINA)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA1	Pri planiranju naselja uspostaviti uravnotežene odnose između graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih intervencija, osobito na području zaštićenih kulturno-povijesnih cjelina otoka Prvića i Zlarina. Planirati razvoj naselja u skladu s prirodnim ograničenjima (konfiguracija terena, šume itd.).	CKA1 CKA2
SA2	Planirati prostorni razvoj ruralnih naselja prema naslijeđenim prostornim obilježjima te odnosima između izgrađenih dijelova naselja, prirodnih i poljoprivrednih površina. Posebnu pozornost posvetiti očuvanju i održavanju povijesne (tradicionalne) ruralne matrice, a novu matricu i gradnju planirati tako da se morfologijom, volumenom, oblikovanjem i materijalima (kamen) prilagodi postojećoj cjelini naselja, u skladu s prirodnim i antropogenim obilježjima krajobrazna.	CKA1 CKA2
SA8	Spriječiti širenje naselja ili strogo uvjetovati daljnje širenje u visokovrijednim i osjetljivim krajobraznim područjima.	CKA1 CKA2
SA11	Očuvati i unaprijediti graditeljsku baštinu važnu za regionalni krajobrazni identitet, od kulturno-povijesnih cjelina (Prvić i Zlarin) do pojedinačnih kulturnih dobara (tradicionalna arhitektura u selima i zaseocima, tradicijski stanovi i (multi)porti na otocima Žut, Sit i Šćitna, na Kornatima, sakaturi na Kornatima), i to tako da se obnove i stave u funkciju obrazovanja i posjećivanja. U njihovoj okolini i kontaktnoj zoni nije prihvatljivo planirati novu gradnju, već održavati obilježja povijesno relevantnog stanja.	CKA2
SA15	Sanirati i spriječiti daljnje širenje ambijentalno neuklopljenih dijelova naselja poput preizgrađenih zona (apartmanskih i trgovačko-uslužnih) lišenih zelenila i javnih prostora, zona s predimenzioniranom i/ili stilski neprikladnom arhitekturom, koji su posebno izraženi u obalnom području na otocima bližima kopnu kao što su Pašman, Ugljan.	CKA1 CKA3
SA16	Sanirati i revitalizirati vrijedne ruralne cjeline, osobito napuštene i degradirane dijelove u unutrašnjosti- ma otoka (Sestrunj, Rava).	CKA2 CKA3
ANTROPOGENE KVALITETE (POLJOPRIVREDNI KRAJOBRAZI)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA17	Uspostaviti nove i/ili revitalizirati stare poljoprivredne i ruralne krajobraze (terasirane maslinike i manja polja u središnjim dijelovima otoka, kamenjarske pašnjake) koji će biti multifunkcionalni i vizualno privlačni te koji će uz poljoprivredne imati i društvene i ekološke funkcije (obrazovne, rekreacijske itd.).	CKA4
SA18	U poljoprivrednim iznimnim i osjetljivim krajobrazima (maslinici i kamenjarski pašnjaci) poticati razvoj niskointenzivnih oblika poljoprivrede (ekološka, tradicijska itd.), koji se prilagođavaju strukturi krajobraza (konfiguraciji terena, parcelaciji) te drugim prirodnim i kulturnim elementima.	CKA4
SA19	Očuvati, obnoviti i revitalizirati regionalno specifične elemente poljoprivrednog krajobraza (suhozidi, terase, lokve itd.).	CKA4
SA21	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim i vrijednim poljoprivrednim krajobrazima. Za uspostavu agrosolarnih elektrana posebno su osjetljivi krški pašnjaci omeđeni suhozidima i poljoprivredne površine u poljima na manjim otocima. Zabraniti prenamjenu i gradnju (uključujući staklenike i plastenike) unutar iznimnih i vrijednih poljoprivrednih krajobraza te u njima čuvati poljoprivrednu funkciju.	CKA4
SA23	Spriječiti rigolanje i malčiranje krša koje rezultira stvaranjem velikih nestrukturiranih, ogoljenih i okrupnjenih poljoprivrednih površina u iznimnim, osjetljivim i vizualno izloženim krajobrazima.	
SA25	Spriječiti prenamjenu vrijednoga poljoprivrednog zemljišta u poljima i na terasiranim maslinicima u građevinsko, posebno na manjim otocima kojima su to jedine veće poljoprivredne površine (Silba, Olib, Ist, Zlarin, Prvić itd.).	CKA4
SA27	Identificirati iznimne i vrijedne poljoprivredne i ruralne krajobraze (otočići Bavljenc, s mrežom očuvanih suhozidnih struktura, maslinik Saljsko polje, Žmansko polje, terasirane padine s maslinicima na otoku Ugljanu i Dugom otoku, maslinici i kamenjarski pašnjaci u NP-u Kornati), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti teme poljoprivrednih i ruralnih krajobraza u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke/kulturne rute, itinerare itd. Brendirati lokalne proizvode te oblike nematerijalne i materijalne baštine konceptom (vezanoga) iznimnoga poljoprivrednog/ruralnog krajobraza.	CKA4

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SV1	Očuvati vizualnu cjelovitost i identitet akvatorija malih otoka, otočića i hridi, od kojih velik broj otoka čine ogoljela i suhozidno omeđena pobrđa bez naselja (NP Kornati i Sitsko-žutska otočna skupina), a preostali dio šumovita pobrđa s malim kultiviranim poljima i obalnim naseljima. Poštovati mjerilo i kapacitete kraj-obraznih područja pri planiranju novih zahvata.	CKV1
SV2	Očuvati i unaprijediti regionalno specifične (povijesne) prostorne odnose ruralnih naselja, s naglaskom na odnos između izgrađenih dijelova, poljoprivrednih površina, šuma i ostalih prirodnih površina.	CKV1
SV3	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te velikih samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim, vizualno-doživljajno vrijednim (scenskim) te vizualno izloženim krajobrazima. Posebno su osjetljive obalne padine vidljive s kopna i panoramskih vizura, padine nagiba većeg od 12° te polja i dolci uz povijesna naselja i ruralne cjeline.	CKV1 CKV2
SV4	Širenje građevinskih područja i gradnju turističkih naselja ne planirati na područjima visoke vizualne izloženosti, a posebno na istaknutim vrhovima, grebenima i rtovima reljefnih formacija.	CKV1 CKV2
SV6	Očuvati postojeće i uspostaviti nove zelene cezure, koje imaju funkciju osiguravanja kvalitetnog ambijenta i sprečavanja kontinuirane izgradnje duž morskih obala te prometnica, što je najviše izraženo na otoku Pašmanu i Ugljanu.	CKV1
SV8	Identificirati iznimne i vizualno-doživljajno vrijedne (scenske) krajobraze (Strmci na Kornatskim otocima i jugoistočnom dijelu Dugog otoka, jezero Mir i Zmajevo oko na Dugom otoku, maslinik Saljsko polje, otočić Bavljenc s mrežom očuvanih suhozidnih struktura te Galešnjak, koji je u obliku srca, vanjska strana Dugog otoka do rta Veli rat, povijesne jezgre otočnih naselja Zlarin i Prvić te krajobraz cjelovitih područja NP-a Kornati i PP-a Telašćica), predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKV2
SV9	Predstaviti vizualno-doživljajno (scenski) vrijedna krajobrazna područja i iznimne krajobraze uređenjem vidikovaca/odmorišta na vizurnim točkama važnima za njihovo panoramsko i cjelovito razgledavanje (uz prometnice ili uređene staze).	CKV2
SV10	Očuvati postojeće vizure na povijesna naselja (Zlarin i Prvić) s plovnih putova te drugih točaka promatranja. Novu gradnju, ako je potrebna, planirati „u drugom planu“ čuvajući postojeće vizure na povijesna ruralna naselja i njihove prostorne rubove. Planirani zahvati u morskim akvatorijima koji uključuju izgradnju luka i novih privezišta nisu prihvatljivi u područjima koja izravno utječu na vizure povijesnih dijelova naselja.	CKV2
SV11	Zakloniti loše vizure prema degradiranim područjima, koja narušavaju postojeće vizualno-doživljajne kvalitete, uspostavom zelenih pojasa s visokom vegetacijom.	CKV3
SV12	Vizualne degradacije volumenom i stilom neprimjerenih postojećih stambenih, turističkih i gospodarsko-poslovnih građevina ublažiti sadnjom visoke vegetacije. Jačati udio prirodnih zelenih površina na građevnim česticama te udio javnih otvorenih prostora uz njihovo kvalitetno oblikovanje adekvatnim sadržajima i uređenim zelenilom. Snažnom apartmanizacijom i urbanizacijom posebno su degradirana obalna područja otoka Pašmana i Ugljana.	CKV3
SV13	Planirati sadnju vegetacije (stabla, drvoredi, živice) uz postojeću i planiranu infrastrukturu (prometnice, energetske i vodnokomunalne građevine) te postojeće i planirane gospodarsko-poslovne zone radi njihova vizualnog zaklanjanja.	CKV3
SV14	Sanirati degradirane morske obalne zone (nelegalna privezišta, molove, betonirane plaže itd.) radi podizanja boravišnih i ambijentalnih kvaliteta morskih obalnih naselja. Najviše ih je prisutno na otocima Pašmanu i Ugljanu.	CKV3
SV15	U degradiranim područjima pet napuštenih eksploatacijskih polja kamenoloma uz njihovu obveznu biološku sanaciju preporučuje se i planiranje sadržaja jer bi se inače mogle stvoriti nove degradacije – primjerice područja gospodarsko-poslovne namjene, razne infrastrukturne objekte (crpne stanice, pročišćivači) ili pak sportsko-rekreacijske sadržaje kao što su adrenalinski parkovi, motostaze itd.	CKV3
SV16	Ukloniti i sanirati sva divlja i nesanirana odlagališta otpada uz prometnice, unutar naselja i u prirodnom krajobrazu te površine vratiti u prvotno stanje.	CKV3

5.4.
KRAJOBRAZNA
REGIJA
**SREDNJDALMATINSKO
I JUŽNODALMATINSKOG
OTOČJA S POLUOTOKOM
PELJEŠCEM**

SREDNJDALMATINSKO I JUŽNODALMATINSKO OTOČJE S POLUOTOKOM PELJEŠCEM

KRAJOBRAZ AKVATORIJA VELIKIH
OTOKA I POLUOTOKA

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUH VAT/SMJEŠTAJ
Akvatorij srednje i južne Dalmacije od Drveničkog i Split-skog kanala na sjeverozapadu do Župskog zaljeva na jugu.

DEFINIRAJUĆI KRITERIJI:

- geologija: ljuskava građa terena koji dominantno grade vapnenci i dolomiti.
- reljef: morski akvatorij s velikim otocima i poluotokom.

KLJUČNA OBILJEŽJA:

- krški reljef dominantno velikih otoka i poluotoka blagih sjevernih i strmih južnih obalnih padina;
- usporedno pružanje izduženih otočnih grebena i brojnih udolina;
- niske i visoke stjenovite obale;
- ruralna naselja razvijena u unutrašnjosti otoka na uzvisinama i rubovima suhozidno omeđenih i terasiranih polja;
- mala gradska naselja razvijena u uvalama, zaljevima i obalama kanala, okružena (terasiranim) poljoprivrednim površinama na padinama.

KARAKTER KRAJOBRAZA
Krajobraz akvatorija velikih otoka i poluotoka s brojnim kultiviranim poljima u kršu, terasiranim i šumovitim po-brđima i nižim gorjima s velikim povijesnim, obalnim na-seljima te malim povijesnim naseljima smještenima u unutrašnjosti uz polja.

PRIRODNA OBILJEŽJA
Srednjodalmatinsko i južnodalmatinsko otočje obuhvaća područje između Splitskog kanala i akvatorija Cavtata, a čini ga poluotok Pelješac te niz većih (Brač, Hvar, Korčula, Mljet), srednjih (Čiovo, Šolta, Vis, Lastovo) i manjih otoka (Drvenik Veli i Mali, Paklinski otoci, Šćedro, Biševo, Lokrum, Elafiti), od-vojenih morskim kanalima. Najuočljivije strukturno obilježje otoka ove regije jest skretanje dinarskog smjera pružanja u pružanje istok-zapad („hvarski pravac pružanja“) iako prema jugu strukture ponovno poprimaju dinarski smjer pružanja (SZ-JI). Najviše dijelove ovog područja karakteriziraju izduženi vapnenački ili dolomitni grebeni pod smeđim tlima (jedan ili više njih) – hrbat Vidove gore (780 m) na Braču, dva usporedna hrpta otoka Hvara ili pak hrbat Pelješca s najvišim vrhom Sve-tim Ilijom (961 m). Paralelno s ovim uzvisinama smještene su i brojne udoline pod antropogenim tlima, poput Blatnog polja na Korčuli, Babina i Blatskog polja na Mljetu ili pak Srednjeg polja na Šolti. Unutar njih se izdvaja nekoliko područja podlož-nih plavljenju – Blatsko polje i Donje blato na Korčuli, Orlovo polje i područje oko solane Ston na Pelješcu te Starogradsko polje na Hvaru. Osim navedenih, na otoku Mljetu izdvaja se ne-koliko stajaćih vodnih tijela: Veliko i Malo jezero u sklopu naci-onalnog parka nastala su potapanjem ponikve te su kanalom povezana s morem, a na otoku postoji i nekoliko kriptodepre-sija čije je dno ispod razine mora. Zbog veze s morem voda je u njima slankasta, a nazivaju ih blatinama ili slatinama – blato pokraj naselja Blato, blato kod naselja Sobra i blato kod nase-

ILUSTRATIVNI 3D PRIKAZ
KARAKTERISTIČNIH OBILJEŽJA
KRAJOBRAZNOG PODRUČJA
SREDNJDALMATINSKOG I
JUŽNODALMATINSKOG OTOČJA S
POLUOTOKOM PELJEŠCEM

lja Prožura. Unutar regije nema površinskih vodotoka osim bujica koje povremeno teku kroz jaruge koje su same oblikovale. Na karbonatnoj osnovi razvijen je i tipičan krški reljef s mnoštvom površinskih formi i speleoloških objekata (npr. ponikve na području Podgažula na otoku Braču, Kraljičina špilja na Visu). Na većim otocima ističu se strme, nepristupačne i stjenovite južne obalne strane, dok su sjeverne strane nižih nadmorskih visina, blažih nagiba te niske i stjenovite. Obala je vrlo razvedena (Hvar je drugi najrazvedeniji otok u Hrvatskoj), a uz veće otoke smješten je niz otočića i hridi.

Gotovo polovica kopnenog dijela regije nalazi se pod šumskom vegetacijom, osobito Mljeta i Lastova (oko 70% površine), pri čemu na poluotoku Pelješcu, otocima Braču, Hvaru, Mljetu i Šipanu prevladavaju šume i makije hrasta crnike i oštrike, dok su na Korčuli, Šolti, Čiovu i Drvenicima najzastupljenije stenomediteranske šume i makije hrasta crnike, divlje masline, rogača, alepskog bora i drugih vrsta. Na vršnim dijelovima padina (gotovo 25% površine) dominira oskudna i grmolička vegetacija, odnosno istočnogradanski bušici, dok na 10% površine prevladavaju kamenjarski pašnjaci.

ANTROPOGENA OBILJEŽJA

Karakter i način korištenja zemljišta oblikovani su pod utjecajem kontinuiranog naseljavanja prostora od prapovijesti – brojne gradine s ostacima suhozidnih utvrda (Brač, Elafiti, Hvar, Pelješac) i špilje (Kraljičina ili Teutina špilja na Visu; brojne špilje na Hvaru; Vela špilja pokraj Vele Luke; nalazi u špiljama Rači i Puzavici na Lastovu i dr.). Grčki kolonisti osnovali su naselja na obalama otoka – u današnjemu Starome Gradu koloniju Far (Pharos), na područja današnje Vele Luke i Lumbarde, na Lastovu, a na području današnjega grada Visa najvažnija je grčka kolonija na tlu Hrvatske – antička Issa. O razdoblju antičke svjedoče mnogobrojni ostaci stambenih, ladanjskih i gospodarskih zgrada, natpisi, keramika te sačuvani grčko-rimski ager u Starogradskom polju na Hvaru (primjer vrlo staroga poljoprivrednog krajobraza, zasađenog istim kulturama već 2400 godina, s najbolje sačuvanom grčkom parcelacijom na Mediteranu). Tijekom osmanskih ratova gradovi i naselja utvrđuju se sustavom obrambenih zidina, kaštela, utvrđenih crkava i kula renesansnih obilježja radi zaštite pučanstva (kulturno-povijesna cjelina Stona s gradskim zidinama i utvrdama, povijesna cjelina grada Korčule). Do 15. stoljeća stalna su naselja zbog gusarskih napada bila u unutrašnjosti otoka, podalje od mora, dok su uz obalu bili uglavnom pastirski stanovi i morske luke u kojima su ljudi iz naselja sakrivenih u unutrašnjosti otoka trgovali s onima na kopnu; tako je Lastovo imalo svoju Lučicu, Žrnovo na Korčuli Žrnovsku banju itd. Najstarija naselja bila su skrivena, u unutrašnjosti otoka, na padinama plodnih polja i dolova (Nerežišća na Braču; Grohote na Šolti; Žrnovo, Blato, Smokvica i Čara na Korčuli; Blato, Maranovići, Korita i Babino Polje na Mljetu; Janjina na Pelješcu, Lastovo i dr.) te su imala zbijenu strukturu. Istodobno im je takav smještaj omogućavao siguran pregled na morski horizont jer je s mora uvijek mogla doći opasnost. Stoga su sela na istaknutim položajima imala kule čija je funkcija bila dvojaka – služile su kao promatračnice i prostor u koji se stanovništvo moglo sakriti pred naletom gusara. Neka od naselja koja su nastala na obali otoka u tim periodu (Korčula, Lumbarda, Vela Luka) ta-

koder su izgrađena na padinama brežuljaka, no ti su brežuljci orijentirani prema moru. Uspostavom mletačke vlasti, počela su se razvijati nova naselja uz obalu (kulturno-povijesne cjeline grada Hvara, Visa, Komiže, Supetra, Pučišća, Orebića, Stona i dr.). Naselja i zaseoci na udaljenijim i izoliranijim otocima te u središnjim dijelovima većih otoka ponajprije su zbijene strukture s dominantno tradicionalnom (kamenom) gradnjom iako je u novije vrijeme sve više primjetna izgradnja koja ne dolikuje podneblju u koje se smješta – nepravilna, rahla struktura koja se širi na poljoprivredne površine i suvremena gradnja materijalima koji odudaraju od prostornog konteksta. To je osobito izraženo unutar obalnih naselja (Okrug Gornji, Supetar, Bol, Hvar, Korčula, Vela Luka, Lopud, Rukavac i Milna na Visu i dr.), a sve pod snažnim utjecajem razvoja turizma i pratećih djelatnosti.

Dug povijesni razvoj i naseljavanje otoka oblikovali su i raznolike poljoprivredne krajobraze. Na otocima pritom nema velikih polja (osim Starogradskog i Blatskog polja), ali su i dalje zastupljeni manji krški oblici depresija, manja polja, uvale, doci, vrtače (ponikve) oko kojih su organizirana naselja s obzirom na to da su ta područja bila jedina pogodna za organizaciju života. Tradicionalni uzorak ovih manjih polja stoga se očitava većinom u mozaiku različitih poljoprivrednih kultura te usitnjenosti parcelaciji. Od poljoprivrednih kultura najviše se u poljima uzgaja vinova loza (Blatsko polje, Čarsko polje, Čipojino polje, Kruševo, Prapratna, Vinopolje), dok su rubovi polja i padine oko naselja u većini slučajeva prekriveni maslinicima. Osim u poljima vinova se loza uzgaja i na južnim padinama Korčule (Defora), Hvara (u podnožju vrha Sv. Nikole) i Šolte te na obalnom potezu južnih padina Pelješca (dingač na plitkim terasama, gotovo jednakog nagiba kao teren). Na otoku Braču dominira maslinarstvo (osobito sjeverne obalne padine od Postire do Pučišća), a na jugozapadnoj i južnoj strani otoka nalaze se i najveće površine pod krškim pašnjacima. Osim navedenih ističe se i kulturni krajobraz stonske solane, koji je svjedočanstvo povijesnog planiranja i organizacije prostora. Na spoju polja i solane smješten je Ston s prepoznatljivom povijesnom matricom, a navedena kompleksna i dosljedna organizacija prostora rezultat je promišljenog korištenja pogodnosti pojedinih prostornih cjelina. Dio poljoprivrednih krajobraza danas je u cijelosti ili djelomično prepušten zarastanju: nekadašnje terasirane padine Visa pod vinogradima, suhozidno terasirane padine Drvenika Velog i Malog, padine naselja Govedari i Blatsko polje na Mljetu, Šipansko polje i dr.

Osim poljodjelstva, stočarstva i ribarstva kao tradicionalno zastupljenijih gospodarskih djelatnosti ističe se i kamenoklesarska industrija (kamenolomi pokraj Pučišća, Selaca, Postira i Škripa na Braču; kamenolomi na Korčuli); brodogradnja (Korčula, Vela Luka, Blato); marikultura (kamenice i dagnje u Malostonskom zaljevu; Kozarica na Mljetu). U suvremeno doba, osobito povezivanjem brodskim linijama, jačala je turistička djelatnost – kupališni (plaža Zlatni rat u Bolu, Saplunara na Mljetu, uvala Šunj na Lopudu i dr.), nautički (Korčula), kulturni turizam (Pustinja Blaca), rekreacijski turizam (Vidova gora, biciklističke i planinarske ture po unutrašnjosti Korčule) i dr. S razvojem gospodarskih djelatnosti širila se i cestovna infrastruktura, pri čemu se jedna ili dvije prometnice pružaju (polu)

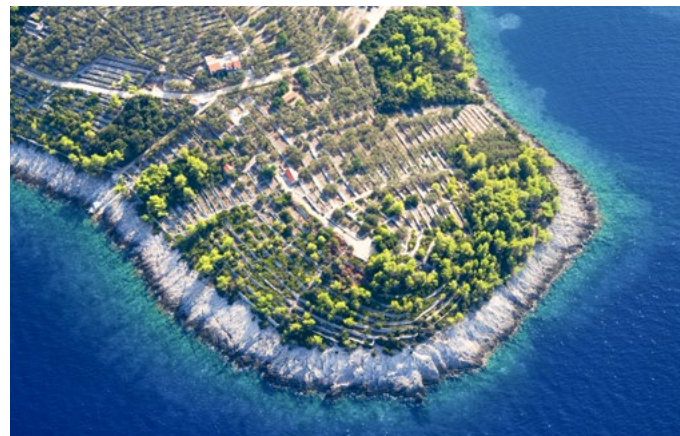
OTOČNA SKUPINA ŠIPAN–JAKLIJAN–OLIPA

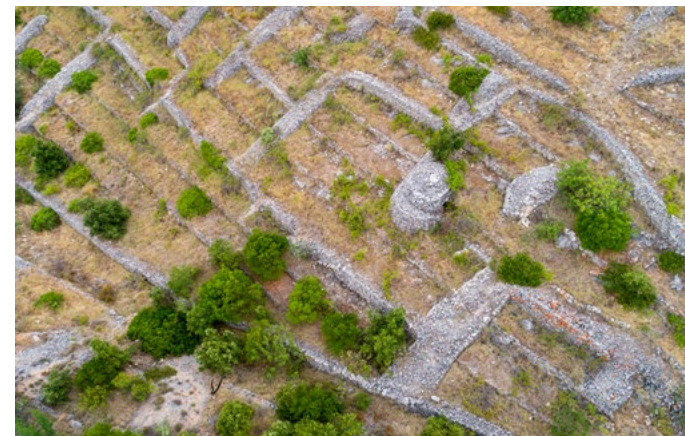
NASELJE PODOBUČE, OTOK PELJEŠAC

GRAD KORČULA

BOROV RT, OTOK KORČULA

ZAGOJNIČA DOL KOD VELOG GRABLJA, OTOK HVAR

otokom i povezuju sva veća naseljena područja. Pritom se među cestovnom infrastrukturom ističe Pelješki most, čijom je izgradnjom uspostavljena cestovna poveznica s južnim dijelom Dubrovačko-neretvanske županije.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNA OBILJEŽJA

Strukturu regije čini prostrana ploha mora iz koje se izdižu i kojom dominiraju volumeni velikih otoka (Brač, Hvar, Korčula, Mljet i dr.), rubno omeđeni volumenom priobalnog dijela Dalmacije od Vinišća do Cavtata. Na jugozapadnom rubu se prostor otvara prema otvorenom moru. Navedena organizacija prostora i smjer pružanja otočnih volumena formiraju prostranim plohama morskih kanala (Splitski, Brački, Hvarski, Viški, Korčulanski, Lastovski, Mljetski i dr.), rubno omeđenih obalnim padinama otoka, odnosno vršnim dijelovima otočnih grebena. Ploha akvatorija, odnosno morskih kanala, artikulirana je i razvedenim obalnim linijama otoka (pri čemu se ističe Hvar), ali i manjim otocima, otočićima i hridima. Strukturna obilježja čine ovaj prostor izražene reljefne dinamike vrlo kompleksnim, a to je naglašeno i velikom raznolikošću krajobraznih uzoraka – blage i šumovite sjeverne padine otoka, strme i ogoljele južne padine i vršni dijelovi grebena; veliki očuvani šumski sklopovi (osobito na Lastovu i Mljetu); povijesne jezgre obalnih naselja, ali i naselja u unutrašnjosti otoka s bogatom kulturno-povijesnom baštinom; aktivni poljoprivredni krajobrazi (plodna krška polja, suhozidno terasirane padine i omeđeni dolci, krški pašnjaci); brojni vodni elementi (lokve, slatine, jezera, bujice i povremeni tokovi). Nekoliko je reprezentativnih dijelova krajobrazna koji se ističu i zbog naglašeno-ga prostornog identiteta: **povijesne jezgre Korčule, Hvara i Visa**, ladanjska arhitektura Elafita, mala povijesna naselja (Pučišća, Postira), osobito cjelina naselja Lastovo s karakterističnim arhitektonskim obilježjima (dimnjaci/fumari), stonska solana, Starogradsko polje, Pustinja Blaca na Braču, pelješke padine na kojima se uzgaja dingač te Veliko i Malo jezero na Mljetu.

Prostor karakterizira otvorenost i prostranost te vizure iz akvatorija (s plovnih putova) koje su prema otocima definirane vršnim dijelovima otočnih grebena, priobalnim planinskim masivima Kozjaka, Mosora i Biokova, a s kojih se prema akvatoriju pružaju panoramske vizure koje omogućavaju sagledivost šireg područja. S obzirom na veliko mjerilo regije, otoci su teško sagledivi u cijelosti – osobito oni udaljeniji zbog prostorne izoliranosti i odvojenosti (Vis, Biševo i Lastovo). Vizualnu cjelovitost sklada prirodnih i kulturno-povijesnih obilježja otočja danas djelomično degradira pojačana izgradnja i neplansko širenje građevinskih područja (osobito u obalnim dijelovima), zapuštanje nekadašnjih poljoprivrednih površina te izgradnja prometne (cestovne – Pelješki most s pristupnim cestama; pomorske – luke i marine) i energetske infrastrukture (solarne elektrane), kao i točkasti elementi kamenoloma i odlagališta otpada.

VREDNOVANJE

PRIRODNE KVALITETE:

- očuvana prirodnost šuma na Lastovu (Park prirode Lastovo) i Mljetu (Nacionalni park Mljet), na kojem se ističu i prirodni fenomeni Velikog i Malog jezera;
- očuvana prirodnost strmih južnih obalnih padina;
- vrlo razvedena obalna linija, osobito na otoku Hvaru, koji je drugi najrazvedeniji hrvatski otok;
- posebna obilježja vegetacije ugroženih i/ili rijetkih travnjačkih staništa (istočnojadranski kamenjarski pašnjaci submediteranske zone, eumediteranski i stenomediteranski kamenjarski pašnjaci raščice) na zapadnom i središnjem dijelu otoka Brača, na južnim padinama Hvara i Lastova te na jugozapadnim padinama Pelješća; ugrožena staništa istočnojadranskih bušika na središnjem dijelu Šolte, sjevernim dijelovima Brača te duž Hvara, Visa, Lastova i Mljeta;
- prema Zakonu o zaštiti prirode, ukupno je 39 zaštićenih područja prirode, od čega je 13 značajnih krajobrazna (Zlatni rat, uvala Stiniva, Paklinski otoci, Vidova gora, Dolina Blaca i dr.), nekoliko posebnih rezervata šumske vegetacije (Lokrum – upisan na Listu svjetske baštine UNESCO-a), u moru (Malostonski zaljev) i ornitoloških (Mrkan, Bobara, Supetar, Pantan);
- otoci Hvar i Vis, PP Lastovsko otočje, akvatorij NP Mljet te istočni dio Korčule i poluotok Pelješac unutar su ekološke mreže kao područja očuvanja značajno za ptice, a trećinu regije čine područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove.

ANTROPOGENE KVALITETE:

- očuvanost urbanih cjelina naselja na padinama brežuljaka (Korčula, Lumbarda, Vela Luka, Lastovo) i uz obalu (kulturno-povijesne cjeline grada Hvara, Visa, Komiže, Supetra, Pučišća, Orebića, Stona i dr.;
- kulturno-povijesna cjelina Stona s gradskim zidinama, utverdama i solanom koja je svjedočanstvo povijesnog planiranja i organizacije prostora izraženoga prostornog identiteta;
- povijesni značaj cjeline grada Korčule (predložen za UNESCO-ovu zaštitu), kao i brojnih obalnih te manjih naselja u unutrašnjosti otoka s pripadajućim poljoprivrednim površinama (poljima, terasama);
- očuvanost, povijesni značaj i kulturna simboličnost graditeljskih cjelina naselja Šipanska Luka, Suđurač, Lopud te otoka Lokruma, s brojnim ladanjskim i sakralnim sklopovima;
- povijesni značaj sačuvanoga grčko-rimskog agera u Starogradskom polju na Hvaru (zaštićeni kulturni krajolik, od 2008. na UNESCO-ovu popisu svjetske kulturne baštine);
- kulturna simboličnost lokacija na kojima se uzgaja vinova loza – Defora, u podnožju vrha Sv. Nikole na Hvaru te na obalnom potezu južnih padina Pelješća (dingač);
- rijetkost i cjelovitost Kozarice na Mljetu – ribarskog naselja i male kultivirane prirodne slatine.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE:

- velike površine pod šumom na Lastovu (Park prirode Lastovo) i Mljetu (Nacionalni park Mljet);
- prirodnost strmih južnih obalnih padina;
- prepoznatljivi značajni krajobrazi: Zlatni rat, uvala Stiniva, Paklinski otoci, Vidova gora, Dolina Blaca i dr.;
- cjelina Posebnog rezervata šumske vegetacije otok Lokrum;
- kulturno-povijesna cjelina Stona s gradskim zidinama, utverdama i solanom;
- ladanjska i sakralna arhitekturna Elafita;
- vrijedni poljoprivredni krajobrazi (Starogradsko polje, korčulanska polja, pelješki i hvarski vinogradi, brački maslinici, mala krška polja na Lastovu i dr.).

POSTOJEĆE PROMJENE:

- izraženi negativni utjecaj toplinskih otoka, osobito unutar većih izgrađenih područja naselja;
- opasnost od poplavljivanja zbog porasta razine mora u obalnim naseljima;
- izgradnja samostojećih solarnih elektrana;
- vjetroelektrana Ponikve zapadno od Stona;
- napuštanje poljoprivrednog zemljišta, deruralizacija, promjena uzorka i intenzifikacija poljoprivrednih kultura;
- zapuštene, suhozidno omeđene (terasirane) poljoprivredne površine na obalnim padinama (Elafiti);
- postavljanje samostojećih antenskih stupova;
- nova cestovna infrastruktura na Pelješcu (most i pristupne ceste);
- odlagališta otpada (deponij Kokojevica u Lumbardi);
- preobrazba tradicionalnih uzoraka prepoznatljivoga kulturnog krajobrazna nekontroliranom izgradnjom objekata različitih arhitektonskih tipologija neprilagođenih ambijentu prostora (položajem, mjerilom, oblikovanjem i materijalima);
- suvremena izgradnja (turističkih) objekata na istaknutim vizualnim pozicijama (grebeni, istaknute padine, uz kulturno-povijesna naselja i istaknutu graditeljsku baštinu);
- snažna apartmanizacija i urbanizacija u obalnom području, osobito na području većih naselja;
- nasipavanje obale i gubitak prirodnih dijelova obale radi uređenja plaža;
- četiri napuštena eksploatacijska polja.

PLANIRANI PRITISCI:

Na području regije kao pritisci na krajobrazne vrijednosti prepoznati su:
Unutar SDŽ-a: otoci Čiovo, Brač, Hvar, Vis, Šolta s pripadajućim otočjem.

→ KORIŠTENJE I NAMJENA:

- izgradnja 14 sportsko-rekreacijskih zona (85,77 ha) i četiriju igrališta za golf (1021,50 ha);
- izgradnja 66 ugostiteljsko-turističkih zona (747,24 ha) i dogradnja devet ugostiteljsko-turističkih zona (115,10 ha);
- izgradnja devet zona marikulture (2153 ha).

→ INFRASTRUKTURA

Promet:

- izgradnja jedne državne ceste i jednoga podmorskog tunela sa spojnim cestama, rekonstrukcija jedne državne ceste;
 - izgradnja triju zračnih luka, 10 helidroma, jednoga sportskog aerodroma, šest aerodroma na vodi i dogradnja dviju međunarodnih morskih luka;
 - izgradnja devet morskih luka za potrebe državnih tijela, četiriju luka nautičkog turizma i jedne ribarske luke;
 - izgradnja jedne žičare.
- Energetika:**
- izgradnja pet sunčanih elektrana.

→ EKSPLOATACIJSKA POLJA:

- 22 istražna prostora/eksploatacijska polja;
- Unutar DNŽ-a: poluotok Pelješac, otok Korčula, otok Lastovo, otok Mljet, Elafitski otoci (Šipan, Koločep, Lopud s pripadajućim manjim otocima), otok Lokrum, Cavtatski otoci.

→ KORIŠTENJE I NAMJENA:

- izgradnja osam sportsko-rekreacijskih zona (35,1 ha), 42 ugostiteljsko-turističke zone (264,6 ha) i proširenje pet ugostiteljsko-turističkih zona (38,6 ha);
- izgradnja sedam industrijskih i mješovitih industrijsko-poslovnih zona (39,2 ha) i proširenje triju (9 ha);
- izgradnja osam poslovnih zona (38,6 ha) i proširenje njih sedam (50,9 ha);
- izgradnja 11 uzgajališta riba i školjkaša, proširenje triju i izgradnja jednoga otpremnog centra.

→ INFRASTRUKTURA

Promet:

- izgradnja jedne brze ceste, jedne državne ceste, jednog mosta/podmorskog tunela i dviju županijskih cesta;
 - rekonstrukcija dviju državnih cesta, jedne obilaznice i jedne spojne ceste;
 - izgradnja devet helidroma i rekonstrukcija jednoga;
 - izgradnja pet aerodroma na vodi;
 - proširenje jedne brodogradilišne luke;
 - izgradnja jedne ribarske luke, 23 luka nautičkog turizma, triju sportskih luka i pet luka otvorenih za javni promet te proširenje 33 luka otvorenih za javni promet.
- Energetika:**
- izgradnja jednog DV-a 2x220 kV, jednog DV-a 220 kV;
 - izgradnja 11 sunčanih elektrana;
 - izgradnja dvaju magistralnih plinovoda, triju mjerno-redukcijskih i drugih stanica.

→ ODLAGALIŠTA OTPADA I EKSPLOATACIJSKA POLJA:

- izgradnja 12 građevina za gospodarenje otpadom i proširenje četiriju;
- planirana dva eksploatacijska polja i proširenje pet eksploatacijskih polja;
- planirana sanacija četiriju napuštenih eksploatacijskih polja.

CILJEVI I SMJERNICE

PRIRODNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SP1	Očuvati prirodnu konfiguraciju terena, istaknuta geološka, geomorfološka (krški fenomen Veliko i Malo jezero unutar NP-a Mljet, Zlatni rat, uvala Stiniva, strme južne obalne padina s brojnim strmcima, otočni grebeni, litice, stijene, rtovi, šljunkovite i pjeskovite plaže, hridi, špilje, pećine, jame, jezera, izvori i lokve) te vegetacijska obilježja autohtonih šuma na Lastovu i Lokrumu, kao i šuma alepskog bora u NP-u Mljet. Nove zahvate planirati tako da se integriraju u njih.	CKP1
SP3	Identificirati vrijedne i iznimne prirodne krajobrazne kao što su npr. strmci otoka Koločepa, Lopuda i Šipana, uvala Stiniva, otok Lokrum, Vidova gora, Paklinski otoci, brojne šljunčane plaže na južnoj strani Hvara i Brača itd., predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKP1
SP4	Održavati zaštitne pojase te rubna staništa prirodne vegetacije (npr. pojase zeljaste vegetacije, živica, šibljaka ili grmlja) gdje god je moguće u poljima, uz privremene vodotoke i prometnice.	CKP1
SP5	Očuvati prirodnu morsku obalu, vodna tijela (jezera, brojne lokve, slatine i povremene tokove) te pripadajuću močvarnu i visoku vegetaciju. Izbjegavati betoniranje i nasipavanje obale i vodnih tijela. Pri planiranju novih zahvata integrirati prirodna obilježja obale i vodnih tijela u rješenja čuvajući njihovu prirodnu morfologiju i obalnu vegetaciju, a sve nove intervencije oblikovati kao montažne i lako uklonjive.	CKP1
SP6	Jačati multifunkcionalnost zaštićenih područja prirode (NP Mljet, PP Lastovsko otočje, 13 značajnih krajobrazna, park-šume, posebni rezervati) i značajnih prirodnih područja krajobrazna uvođenjem društveno važne infrastrukture .	CKP1
SP7	Očuvati cjelovitost kompaktnih šumskih područja na svim otocima, a posebice na Mljetu, na kojem je šumska vegetacija glavno krajobrazno obilježje. Očuvati cjelovitost ugroženih i/ili rijetkih travnjačkih staništa (istočnojadranski kamenjarski pašnjaci submediteranske zone, eumediteranski i stenomediteranski kamenjarski pašnjaci rašćice) na zapadnom i središnjem dijelu otoka Brača, na južnim padinama Hvara i Lastova te na jugozapadnim padinama Pelješca, kao i ugrožena staništa istočnojadranskih bušika na središnjem dijelu Šolte, sjevernim dijelovima Brača te duž Hvara, Visa, Lastova i Mljeta.	CKP1 CKP2
SP8	Izbjegavati gradnju i širenje građevinskih područja naselja na kompaktne i cjelovite šumske cjeline koje se nalaze između građevinskih područja i koje su važni elementi prirodne, zelene cezure. Održavati postojeće zelene cezure između urbanih i ruralnih naselja te spriječiti kontinuiranu izgradnju duž morskih obala te prometnica, koja je već izražena na otocima Braču, Šolti i Korčuli, radi očuvanja prirodnosti i ekoloških kvaliteta (koridori za kretanje životinja, očuvana bioraznolikost područja).	CKP1 CKP2
SP11	Ukloniti i sanirati sva ilegalna odlagališta otpada u prirodnom krajobrazu i površine vratiti u stanje blisko prvotnomu.	CKP3

ANTROPOGENE KVALITETE (NASELJA I GRADITELJSKA BAŠTINA)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA1	Pri planiranju naselja uspostaviti uravnotežene odnose između graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih intervencija, osobito na području zaštićenih kulturno-povijesnih cjelina grada Hvara, potom Korčule, Lastova, Starog Grada, Visa, Komiže, Supetra, Pučišća, Orebića, Stona i dr. Planirati razvoj naselja u skladu s prirodnim ograničenjima (konfiguracija terena, šume, vode itd.).	CKA1 CKA2
SA2	Planirati prostorni razvoj ruralnih naselja prema naslijeđenim prostornim obilježjima te odnosima između izgrađenih dijelova naselja, prirodnih i poljoprivrednih površina. Posebnu pozornost posvetiti očuvanju i održavanju povijesne (tradicionalne) ruralne matrice, a novu matricu i gradnju planirati tako da se morfologijom, volumenom, oblikovanjem i materijalima (kamen) prilagodi postojećoj cjelini naselja, u skladu s prirodnim i antropogenim obilježjima krajobrazna.	CKA1 CKA2
SA4	Nova naselja planirati kao autentična mjesta koja nude visoku kvalitetu života, uz poštovanje prirodnih i antropogenih obilježja područja.	CKA1
SA5	Revidirati prostornim planovima definirana neuređena građevinska područja naselja te građevinska područja označena kao izgrađena koja to u stvarnosti nisu u svrhu očuvanja karaktera krajobrazna i obilježja koja bi planiranom izgradnjom bila ugrožena.	CKA1 CKA3
SA6	Smanjiti potrebe za širenjem građevinskog područja obnovom i prenamjenom neiskorištenoga ili napuštene noga graditeljskog fonda.	CKA1 CKA3
SA7	Omogućiti širenje naselja, ali u područjima niske vizualne izloženosti i niskih krajobraznih kvaliteta te uvijek uz prisutnost zelene cezure između povijesnog i novog dijela naselja.	CKA1
SA8	Spriječiti širenje naselja ili strogo uvjetovati daljnje širenje u visokovrijednim i osjetljivim krajobraznim područjima.	CKA1 CKA2
SA10	Na područjima na kojima je prostornim planom predviđena prenamjena poljoprivrednog zemljišta u građevinsko, planirati rasklup matricu izgradnje s prevladavajućim otvorenim zelenim prostorima te uzimajući u obzir zatečenu konfiguraciju terena, strukturu krajobrazna te elemente suhozida, terasa, dolaca itd. kao polazišta za oblikovanje.	CKA1
SA11	Očuvati i unaprijediti graditeljsku baštinu važnu za regionalni krajobrazni identitet, od kulturnih krajolika (grčko-rimski ager u Starogradskom polju na Hvaru, solana u Stonu, Pustinja Blaca), kulturno-povijesnih cjelina (Šipanska luka, Suđurađ, Lopud te otok Lokrum s brojnim ladanjskim i sakralnim sklopovima, cjelina Stona s gradskim zidinama, utvrdama i solanom) i urbanih naselja (Hvar, Korčula, Lastovo, Stari Grad, Vis, Komiža, Supetar, Pučišća, Orebić, Ston i dr.), brojnih obalnih te manjih naselja u unutrašnjosti otoka (Čara, Blato, Govedari, Žarkovica, Škrip itd.) s pripadajućim poljoprivrednim površinama (poljima, docima i terasama) do pojedinačnih kulturnih dobara, i to tako da se obnove i stave u funkciju obrazovanja i posjećivanja. U njihovoj okolini i kontaktnoj zoni nije prihvatljivo planirati novu gradnju, već održavati obilježja povijesno relevantnog stanja.	CKA2
SA15	Sanirati i spriječiti daljnje širenje ambijentalno neuklopljenih dijelova naselja poput preizgrađenih zona (apartmanskih i trgovačko-uslužnih) lišenih zelenila i javnih prostora, zona s predimenzioniranom i/ili stilski neprikladnom arhitekturom, koji su posebno izraženi u obalnom području na otocima bližima kopnu kao što su Brač, Šolta, Korčula i poluotok Pelješac.	CKA1 CKA3
SA16	Sanirati i revitalizirati vrijedne ruralne i urbane cjeline, osobito napuštene i degradirane dijelove unutrašnjosti otoka.	CKA2 CKA3

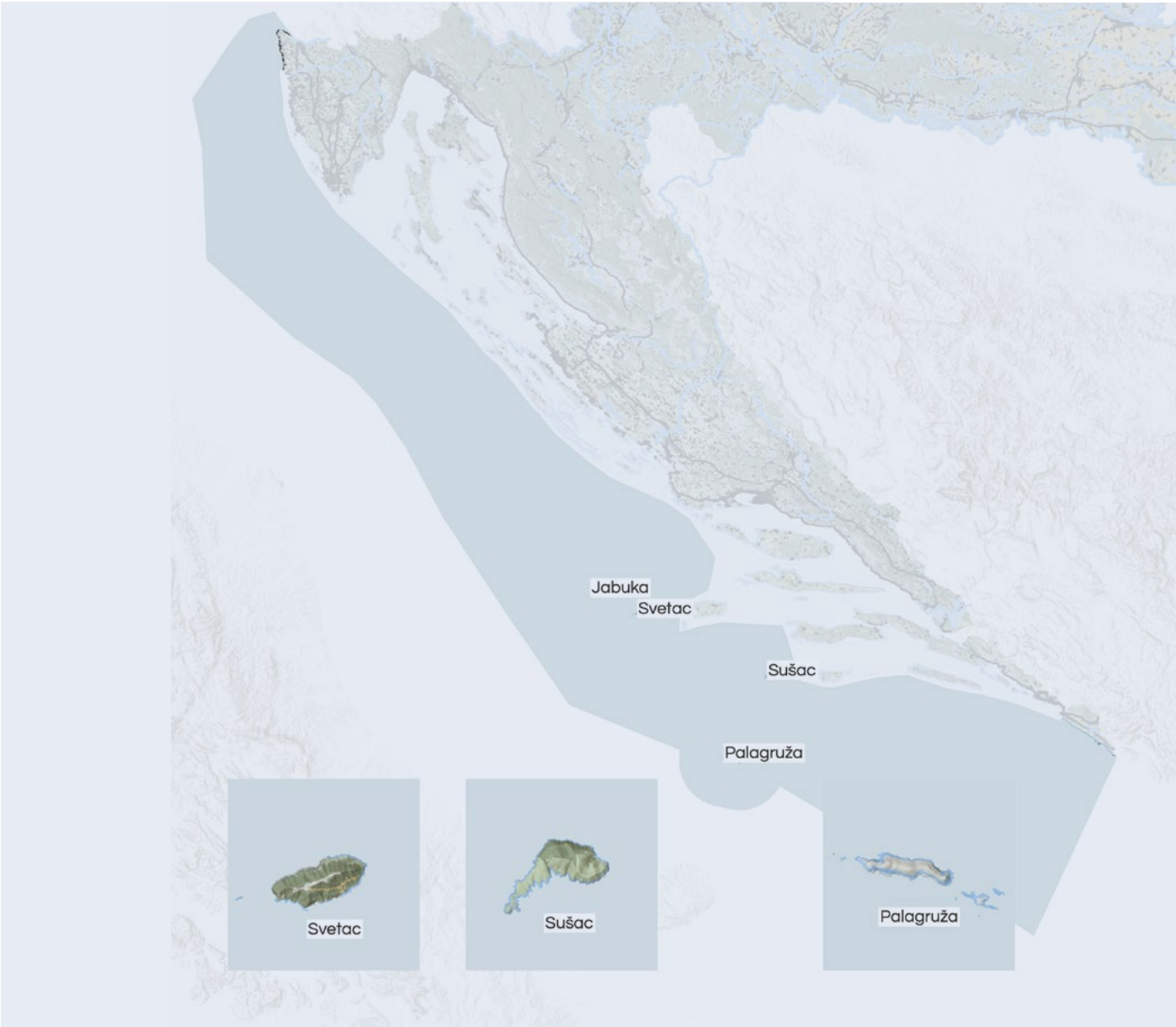
ANTROPOGENE KVALITETE (POLJOPRIVREDNI KRAJOBRAZI)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA17	Uspostaviti nove i/ili revitalizirati stare poljoprivredne i ruralne krajobraze koji će biti multifunkcionalni i vizualno privlačni te koji će uz poljoprivredne imati i društvene i ekološke funkcije (obrazovne, rekreacijske itd.).	CKA4
SA18	U poljoprivrednim iznimnim i osjetljivim krajobrazima poticati razvoj niskointenzivnih oblika poljoprivrede (ekološka, tradicijska itd.), koji se prilagođavaju strukturi krajobraza (konfiguraciji terena, parcelaciji) te drugim prirodnim i kulturnim elementima.	CKA4
SA19	Očuvati, obnoviti i revitalizirati regionalno specifične elemente poljoprivrednog krajobraza (suhozidi, terase, lokve itd.).	CKA4
SA21	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim i vrijednim poljoprivrednim krajobrazima. Za uspostavu agrosolarnih elektrana posebno su osjetljive poljoprivredne površine u dolcima i manjim poljima. Zabraniti prenamjenu i gradnju (uključujući staklenike i plastenike) unutar iznimnih i vrijednih poljoprivrednih krajobraza te u njima čuvati poljoprivrednu funkciju.	CKA4
SA23	Spriječiti rigolanje i malčiranje krša koje rezultira stvaranjem velikih nestrukturiranih, ogoljenih i okrupnjenih poljoprivrednih površina u iznimnim, osjetljivim i vizualno izloženim krajobrazima. Ovakve površine već su prisutne na otoku Braču, Jakljanu i Korčuli te poluotoku Pelješcu, a riječ je o podizanju novih maslinika i vinograda.	
SA25	Spriječiti prenamjenu vrijednoga poljoprivrednog zemljišta u poljima i dolcima u građevinsko, posebno na manjim otocima kojima su to jedine veće poljoprivredne površine (Koločep, Lopud, Šipan, Lastovo itd.).	CKA4
SA27	Identificirati iznimne i vrijedne poljoprivredne i ruralne krajobraze (solana pokraj Stona, Starogradsko polje na Hvaru, kultivirana prirodna slatina pokraj mjesta Kozarica na Mljetu, terasirane padine na kojima se uzgaja vinova loza – Defora, u podnožju vrha Sv. Nikole na Hvaru te na obalnom potezu južnih padina Pelješca (dingač), Dolina Blaca, Čarsko polje, polja na Lastovu i Mljetu, predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti teme poljoprivrednih i ruralnih krajobraza u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke/kulturne rute, itinerare itd. Brendirati lokalne proizvode te oblike nematerijalne i materijalne baštine konceptom (vezanoga) iznimnoga poljoprivrednog/ruralnog krajobraza.	CKA4

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SV1	Očuvati vizualnu cjelovitost i identitet otočja koja proizlazi iz velikih površina pod šumom na Lastovu (Park prirode Lastovo) i Mljetu, visokih ogoljelih strmaca i brojnih šljunkovitih plaža na južnim obalnim padinama (Hvar, Brač, Vis itd.), brojnih ruralnih cjelina s poljima i dolcima te povijesnim naseljima na njihovim terasiranim padinama, vrijednim kulturno-povijesnim cjelinama obalnih naselja, stonskih zidina i solane te peljeških, korčulanskih i hvarskih vinograda. Poštovati mjerilo i kapacitete krajobraznih područja.	CKV1
SV2	Očuvati i unaprijediti regionalno specifične (povijesne) prostorne odnose ruralnih i urbanih naselja, s naglaskom na odnos između izgrađenih dijelova, poljoprivrednih površina, šuma i ostalih prirodnih površina.	CKV1
SV3	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te velikih samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana u iznimnim, vizualno-doživljajno vrijednim (scenskim) te vizualno izloženim krajobrazima. Posebno su osjetljive obalne padine vidljive s kopna i panoramskih vizura, padine nagiba većeg od 12° te polja i dolci uz povijesna naselja i ruralne cjeline.	CKV1 CKV2
SV4	Širenje građevinskih područja i gradnju turističkih naselja ne planirati na područjima visoke vizualne izloženosti, a posebno ne na istaknutim vrhovima, grebenima i rtovima reljefnih formacija.	CKV1 CKV2
SV5	Nove građevine ne bi smjele izlaziti iz siluete padine brda te bi se svojom visinom i proporcijama trebale integritati u postojeće i planirano visoko zelenilo kako ne bi dominirale vizurama. To bi pridonijelo primjerenijim slikama naselja.	CKV1 CKV2
SV6	Očuvati postojeće i uspostaviti nove zelene cezure, koje imaju funkciju osiguravanja kvalitetnog ambijenta i sprečavanja kontinuirane izgradnje duž morskih obala te prometnica.	CKV1
SV7	Očuvati zeleno zaleđe postojećih ruralnih i urbanih naselja te većih turističkih zona, što je važno za očuvanje krajobrazne slike i vizura.	CKV1 CKV2
SV8	Identificirati iznimne i vizualno-doživljajno vrijedne (scenske) krajobraze (visoki strmc i na južnim obalama Koločepa, Lopuda i Šipana, povijesne jezgre velikih otočnih naselja (Korčula, Komiža, Hvar, Stari Grad na Hvaru, Bol, Ston, Suđurađ, Vis, itd.) i malih ruralnih naselja na uzvisinama u unutrašnjosti otoka (Lastovo, Čara, Govedari, Škrip, itd.), kulturno-povijesna cjelina Stona s gradskim zidinama, utverdama i solanom, uzorci poljoprivrednih krajobraza (Starogradsko polje, korčulanska polja, pelješki i hvarski vinogradi, brački maslinici, mala krška polja na Lastovu i dr.) te prepoznatljiva područja Zlatni rat, uvala Stiniva, Paklinski otoci, Vidova gora, Dolina Blaca i dr, predstaviti ih u obliku atlasa prilagođenog široj javnosti te promovirati; uključiti ih u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke rute, itinerare itd.	CKV2
SV9	Predstaviti vizualno-doživljajno (scenski) vrijedna krajobrazna područja i iznimne krajobraze uređenjem vidikovaca/odmorišta na vizurnim točkama važnima za njihovo panoramsko i cjelovito razgledavanje (uz prometnice ili uređene staze).	CKV2
SV10	Očuvati postojeće vizure na povijesna naselja s pristupnih i plovnih putova te drugih točaka promatranja. Novu gradnju, ako je potrebna, planirati „u drugom planu“ čuvajući postojeće vizure na povijesna ruralna i urbana naselja i njihove prostorne rubove. Planirani zahvati u morskim akvatorijima koji uključuju izgradnju luka i novih privezišta nisu prihvatljivi u područjima koja izravno utječu na vizure povijesnih dijelova naselja.	CKV2
SV11	Zakloniti loše vizure prema degradiranim područjima, koja narušavaju postojeće vizualno-doživljajne kvalitete, uspostavom zelenih pojasa s visokom vegetacijom	CKV3
SV12	Vizualne degradacije volumenom i stilom neprimjerenih postojećih stambenih, turističkih i gospodarsko-poslovnih građevina ublažiti sadnjom visoke vegetacije. Jačati udio prirodnih zelenih površina na građevnim česticama te udio javnih otvorenih prostora uz njihovo kvalitetno oblikovanje adekvatnim sadržajima i uređenim zelenilom.	CKV3
SV13	Planirati sadnju vegetacije (stabla, drvoredi, živice) uz postojeću i planiranu infrastrukturu (prometnice, energetske i vodnokomunalne građevine) te postojeće i planirane gospodarsko-poslovne zone radi njihova vizualnog zaklanjanja.	CKV3
SV14	Sanirati degradirane morske obalne zone (nelegalna privezišta, molovi, betonirane plaže itd.) radi podizanja bioravišnih i ambijentalnih kvaliteta morskih obalnih naselja.	CKV3
SV15	U degradiranim područjima napuštenih eksploatacijskih polja kamenoloma (najviše ih je na otoku Braču) uz njihovu obvezne biološku sanaciju preporučuje se i planiranje sadržaja jer bi se inače mogle stvoriti nove degradacije – primjerice područja gospodarsko-poslovne namjene, razne infrastrukturne objekte (crpne stanice, pročišćivači) ili pak sportsko-rekreacijske sadržaje kao što su adrenalinski parkovi, motostaze itd.	CKV3
SV16	Ukloniti i sanirati sva divlja i nesanirana odlagališta otpada uz prometnice, unutar naselja i u ruralnom krajobrazu te površine vratiti u prvotno stanje.	CKV3

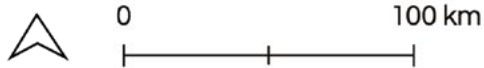
5.5.
KRAJOBRAZNA
REGIJA
**OTVORENO MORE
JADRANSKE
HRVATSKE**

OTVORENO MORE JADRANSKE HRVATSKE

KRAJOBRAZ OTVORENOG MORA

- IZGRAĐENE POVRŠINE
- POLJOPRIVREDNE POVRŠINE
- VISOKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- NISKA ŠUMSKA VEGETACIJA
- LIVADNE I TRAVNJAČKE POVRŠINE
- STJENOVITE POVRŠINE
- VODENE POVRŠINE

OPIS KRAJOBRAZNOG PODRUČJA

OBUH VAT/SMJEŠTAJ

Otvoreni dio Jadranskog mora s pučinskim otocima koji se nalazi unutar hrvatskih teritorijalnih voda te se proteže od istarskog poluotoka do Konavala.

DEFINIRAJUĆI KRITERIJI:

- geologija: karbonatne i magmatske stijene
- reljef: otvoreno more s pučinskim otocima i hridima.

KLJUČNA OBILJEŽJA:

- otvoreno more s nekoliko pučinskih otoka i hridi;
- dva pučinska otoka vulkanskog podrijetla te ostali građeni od karbonatnih stijena;
- visoke, strme i stjenovite obale s brojnim klifovima;
- brojni svjetionici, ostaci crkvice i religijskih kompleksa i tek jedno ruralno naselje.

KARAKTER KRAJOBRAZA

Krajobraz otvorenog mora s pučinskim otočićima sa/bez svjetionika.

PRIRODNA OBILJEŽJA

Otvoreno more prostor je uvučenog zaljeva Sredozemnog mora koje se pruža usporedno s dinarskim smjerom pružanja kopna i čiji je oblik nastao potapanjem naplavne ravnice porječja rijeke Pad nakon posljednje oledbe (uzvišenja naplavne ravnice današnji su otoci). S obzirom na podmorski reljef, možemo ga podijeliti na dvije zone – sjeverozapadnu s dubinom do 100 m (osim podmorske Jabučke zavale čija je dubina 245 m) i jugoistočnu u kojoj dubina prelazi 1000 m (do 1330 m), međusobno odijeljene Srednjojadranskim ili Palagruškim pragom pružanja jugozapad-sjeveroistok (okomito na dinarski pravac pružanja). Otvoreno more zauzima morsku površinu do Otrantskih vrata.

Krajobrazna regija obuhvaća primarno morsku površinu pa se u njoj nalazi tek nekoliko pučinskih otoka – Svetac, Jabuka, Brusnik, Palagruža, Kamik od Tramuntane, Kamim od Oštra, Baba, Mala Palagruža, Galijula, Sušac, Veliki Škoj, Supetrić te okolne hridi. Osim otoka Jabuke i Brusnika, koji su vulkanskog podrijetla, svi su otoci građeni od karbonatnih stijena i

ILUSTRATIVNI 3D PRIKAZ
KARAKTERISTIČNIH OBILJEŽJA
KRAJOBRAZNOG PODRUČJA OTVORENOG
MORA JADRANSKE HRVATSKE

ne prelaze nadmorsku visinu od 300 m. Odlikuju se uglavnom visokim, stjenovitim i strmim obalama nastalima abrazijom mora. Uvjetovano dubinom tla, na otocima prevladava prirodna vegetacija šuma (šume hrasta crnike i crnog jasena, šume hrasta crnike i mirte te šume divlje masline i somine), šikare suptropskog tipa te istočnojadranski bušici i eumediteranski i stenomediterranski kamenjarski pašnjaci raščice koji pripadaju ugroženim i/ili rijetkim staništima na području RH.

ANTROPOGENA OBILJEŽJA

U ovoj krajobraznoj regiji nalazi se tek jedno malo naselje – Sv. Andrija na otoku Svetac s manjim poljoprivrednim površinama pod vinogradima i maslinama. Kulturni su lokaliteti vezani ponajprije za svjetionike, ali i za arheološka nalazišta, ostatke crkvice i religijskih kompleksa te brojne olupine i ostatke brodova u podmorju. Iako nenaseljen, kao kulturno-povijesna cjelina zaštićena je povijesna cjelina na otoku Sušcu. Povijesni prostor obuhvaća uglavnom središnji i zapadni dio otoka na kojem se ističe arheološki kompleks iz antičkog i srednjovjekovnog doba s ostacima rimske ladanjske vile (villa rustica), kasnoantičke utvrde i crkve sv. Marije.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNA OBILJEŽJA

Vizualno-doživljajna obilježja krajobrazne regije otvorenog mora jako su jednostavna i jednolična, ali unatoč tomu ipak jakoga prostornog identiteta, posebice u svome središnjem dijelu gdje se javljaju pučinski otoci. Regijom dominira ploha mora, koja je tek u svomu središnjem dijelu razbijena volumenima nekoliko manjih otoka. Upravo ta prostrana ploha čini jednoličnu i smirenu dinamiku koja dobiva na dramatičnosti i kompleksnosti pojavom pučinskih otoka strmih obalnih strana. S obzirom na to da su pučinski otoci najčešće definirani antropogenim elementom svjetionika ili ostataka crkava, oni dodatno pojačavaju intenzitet kontrastnih odnosa čineći akcentne točke u prostoru. Unatoč svojoj preglednosti i dugim panoramskim vizurama, zbog svoje veličine ova krajobrazna regija nije obuhvatljiva u cjelini.

VREDNOVANJE

PRIRODNE KVALITETE:

- izvornost reljefnih formacija s asocijativnim vrijednostima na prostor Jadranskog mora prije posljednje oledbe;
- prirodnost i očuvanost visoke vegetacije na otocima na kojima prevladava prirodna vegetacija šuma (šume hrasta crnike i crnog jasena, šume hrasta crnike i mirte te šume divlje masline i somine);
- očuvanost vegetacije ugroženih i/ili rijetkih travnjačkih staništa na otoku Palagruži, Svecu;
- na području se nalaze površine pod ekološkom mrežom pa regija sadržava četiri POP te 19 POVS područja;
- zakonom zaštićena područja prirode (dio Parka prirode Lastovo, otok Sušac s morskim akvatorijem, spomenici prirode otoci Jabuka i Brusnik).

ANTROPOGENE KVALITETE:

- povijesni značaj i kulturna simboličnost naselja Sv. Andrija na Svecu i kulturno-povijesne cjeline na otoku Sušcu;
- povijesni značaj elemenata svjetionika;
- povijesni značaj kulturne baštine ostataka sakralnih objekata i arheoloških zona.

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE:

- prostorni identitet morske plohe s pučinskim otocima, posebice područja akvatorija otoka Sveca, Palagruže, Jabuke, Brusnika i Sušca;
- prostorni identitet, važnost i izražajnost u prostornoj slici područja, uz asocijativno-simboličnu vrijednost svjetionika s okolnim krajobrazom (najčešće cijelim otokom) kao iznimno vidljivih fokusnih točaka regije s izraženim kontrastnim karakteristikama (Sušac i Palagruža);
- prostorni identitet, kompleksnost religijskih antropogenih struktura na pojedinim otocima u regiji;
- prostorni identitet ruralnog naselja na otoku Svecu i kulturno-povijesne cjeline na otoku Sušcu.

POSTOJEĆE PROMJENE:

- porast razine mora;
- poljoprivreda otoka Sveca (napuštanje poljoprivrednog zemljišta, deruralizacija/deagrarijacija, promjena uzorka).

PLANIRANI PRITISCI

→ KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA:

- dvije površinom veće zone uzgajališta na otvorenom moru (9281 ha i 11.424 ha).

→ INFRASTRUKTURA

Promet:

- izgradnja kraćeg koridora ceste (kat.: ostale).

Energetika:

- izgradnja jednoga magistralnog plinovoda;
- izgradnja vjetroparkova.

KAMIK OD OŠTRA KOD PALAGRUŽE

SVJETIONIK NA VELOJ PALAGRUŽI

JUŽNA OBALA OTOKA SV. ANDRIJE POD VELIKIM RATOM

OTOK SVETI ANDRIJA

OTOČIĆ BRUSNIK

CILJEVI I SMJERNICE

PRIRODNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SP1	Očuvati prirodnu konfiguraciju terena pučinskih otoka i istaknuta geološka (vulkanski otoci Jabuka i Brusnik) i geomorfološka obilježja (vrhovi, stijene, klifovi, rtove, hridi te manje prirodne plaže) te planirati nove zahvate tako da se integriraju u prirodna obilježja.	CKP1
SP2	Očuvati šumsku vegetaciju u obliku manjih šuma, najčešće degradiranog oblika.	CKP1
SP4	Očuvati cjelovitost manjih šumskih područja na otocima, ugrožena i/ili rijetka travnjačka staništa (steno-mediteranski kamenjarski pašnjaci rašćice) i staništa morske obale (površine stjenovitih obala pod halo-fitima).	CKP1 CKP2
SP5	Očuvati prirodnu morsku obalu te pripadajuću visoku vegetaciju. Izbjegavati betoniranje i nasipavanje obale. Pri planiranju novih zahvata integrirati prirodna obilježja obale (stjenovita obala i manje plaže) u rješenja čuvajući njihovu prirodnu morfologiju i obalnu vegetaciju, a sve nove intervencije oblikovati kao montažne i lako uklonjive.	CKP1
SP6	Jačati multifunkcionalnost zaštićenih područja prirode (PP Lastovsko otočje na otoku Sušcu, spomenici prirode otoka Jabuka i Brusnik), te značajnih prirodnih područja krajobraza uvodenjem društveno važne infrastrukture.	CKP1

ANTROPOGENE KVALITETE (NASELJA I GRADITELJSKA BAŠTINA)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA2	Planirati prostorni razvoj ruralnog naselja Sv. Andrija prema naslijeđenim prostornim obilježjima te odnosa između izgrađenih dijelova naselja, prirodnih i poljoprivrednih površina. Posebnu pozornost posvetiti očuvanju i održavanju povijesne (tradicionalne) ruralne matrice, a novu matricu i gradnju planirati tako da se morfologijom, volumenom, oblikovanjem i materijalima (kamen) prilagodi postojećoj cjelini naselja, u skladu s prirodnim i antropogenim obilježjima krajobraza.	CKA1 CKA2
SA11	Očuvati i unaprijediti graditeljsku (sakralni objekti, svjetionici) i arheološku baštinu te poljoprivredni krajobraz otoka Sveca kao važnih za regionalni i nacionalni krajobrazni identitet, i to tako da se obnove i stave u funkciju obrazovanja i posjećivanja. U njihovoj okolici i kontaktnoj zoni nije prihvatljivo planirati novu gradnju, već održavati obilježja povijesno relevantnog stanja.	CKA2
SA16	Sanirati i revitalizirati vrijedne ruralne cjeline kao što je naselje Sv. Andrija na Svecu i kulturno-povijesne cjeline na otoku Sušcu.	CKA2 CKA3

ANTROPOGENE KVALITETE (POLJOPRIVREDNI KRAJOBRAZI)		
BR.	SMJERNICE	CK
SA17	Revitalizirati stare poljoprivredne i ruralne krajobraze otoka Sveca i Sušca tako da budu multifunkcionalni i vizualno privlačni te da uz poljoprivredne imaju i društvene i ekološke funkcije (obrazovne, rekreacijske itd.).	CKA4
SA18	Poticati razvoj niskointenzivnih oblika poljoprivrede (ekološka, tradicijska itd.), koji se prilagođavaju strukturi krajobraza (konfiguraciji terena, parcelaciji) te drugim prirodnim i kulturnim elementima.	CKA4
SA19	Očuvati, obnoviti i revitalizirati regionalno specifične elemente poljoprivrednog krajobraza (suhozidi, terase itd.) na svim otocima na kojima su evidentirani.	CKA4
SA21	Spriječiti uspostavu velikih monokulturnih i prostorno nestrukturiranih poljoprivrednih nasada te samostojećih solarnih i agrosolarnih elektrana na poljoprivrednim površinama na otoku Svecu.	CKA4
SA23	Spriječiti rigolanje i malčiranje krša na poljoprivrednim površinama na otoku Svecu.	
SA25	Spriječiti prenamjenu vrijednoga poljoprivrednog zemljišta u građevinsko jer je riječ o malim otocima kojima su to jedine poljoprivredne površine (otok Svetac i Sušac, na kojem su sve poljoprivredne površine zarasle).	CKA4
SA27	Identificirati iznimne i vrijedne poljoprivredne i ruralne krajobraze (ruralno naselje na otoku Svecu, povijesna cjelina na otoku Sušcu) te ih predstaviti; uključiti teme poljoprivrednih i ruralnih krajobraza u lokalne/regionalne posjetiteljske/turističke/kulturne rute, itinerare itd. Brendirati lokalne proizvode te oblike nematerijalne i materijalne baštine konceptom (vezanoga) iznimnoga poljoprivrednog/ruralnog krajobraza.	CKA4

VIZUALNO-DOŽIVLJAJNE KVALITETE		
BR.	SMJERNICE	CK
SV1	Očuvati vizualnu cjelovitost i identitet krajobraznih cjelina očuvanjem njihovih ključnih krajobraznih obilježja i dominantnog karaktera (plohe mora s pučinskim otocima) te poticanjem krajobrazne raznolikosti, prostornog reda i koherentnosti.	CKV1
SV3	Spriječiti uspostavu velikih vjetroelektrana na moru i uzgajališta ribe u iznimnim, vizualno-doživljajno vrijednim (scenskim) te vizualno izloženim krajobrazima s većih otočnih naselja (Unije, Premuda, Drvenik Mali, Maslinica, Komiža, Vela Luka, Ubli itd.) te većih (Rovinj, Pula i Dubrovnik) i manjih (Umag, Novigrad, Poreč, Vrsar, Fažana, Primošten, Rogoznica i Cavtat) obalnih gradova.	CKV1
SV9	Predstaviti vizualno-doživljajno (scenski) vrijedna krajobrazna područja i iznimne krajobraze uređenjem vidikovaca/odmorišta na vizurnim točkama važnima za njihovo panoramsko i cjelovitije razgledavanje (otoci Svetac, Palagruža, Jabuka, Brusnik, Sušac s pripadajućim akvatorijima).	CKV2
SV10	Očuvati postojeće vizure na otoke, otočiće i hridi (pučinski otoci) s plovnih putova te točaka promatranja s pristupačnih otoka i otočića prema otvorenomu moru.	CKV2

2026.

